GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

536

MINNEN FRÅN SÖDERN.

VERS OCH PROSA

AF

HENRIC HALLBÄCK.

LUND.
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG.

MINNEN FRÅN SÖDERN.

VERS OCH PROSA

AF

HENRIC HALLBÄCK.

LUND.
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG.

Lund, Fr. Berlings Boktryckeri och Stilgjuteri, 1882.

Innehåll.

Sid.

Till Henne . . . . . 1.
Sverige . . . . . 3.

Från Sverige till Sicilien.

Kölnerdomen . . . . . 7.
I milliardernas land . . . . . 9.
Vid Forbach . . . . . 11.
Vid Franska gränsen . . . . . 15.
Luksor-obelisken . . . . . 17.
I Marie Antoinettes fängelse . . . . . 18.
I Palais de Justice . . . . . 20.
Barrikadhjelten . . . . . 22.
Min granne midt öfver . . . . . 25.
Börssalen i Paris . . . . . 27.
I gathörnet . . . . . 29.
Vid en bild af Victor Hugo . . . . . 31.
Père la Chaise . . . . . 33.
På Brienzersjön . . . . . 36.
Framför kongressens hus i Bern . . . . . 36.
Nordens Herkules . . . . . 37.
Montreux . . . . . 63.
Vid Vierwaldstättersjön . . . . . 66.
Ett Napoleonsminne . . . . . 70.
Missionären . . . . . 80.
Chillon . . . . . 87.
Rosseaus Ö. . . . . 89.
En teaterqväll i ett dårhus . . . . . 91.

Sid.
Pilati Död . . . . . 103.
Mont-Cenis-tunneln . . . . . 109.
Genova . . . . . 111.
San Pietro in vincoli i Roma . . . . . 113.
På Monte Pincio . . . . . 115.
På Piazza del Popolo . . . . . 119.
Palazzo Barberini . . . . . 121.
Colosseum . . . . . 123.
I Vatikanen . . . . . 125.
Vid Spanska trappan . . . . . 129.
Osteria-bilder . . . . . 130.
Skandinaviske Vintervers . . . . . 135.
Julhelsning . . . . . 144.
På Palatinum . . . . . 148.
I Påfvens vagnshus . . . . . 150.
I Napoli . . . . . 152.
Snödrifvor i Sorrento . . . . . 154.
Capri . . . . . 155.
Sicilianska dagrar . . . . . 159.

På Hemvägen.

Firenze . . . . . 185.
Bologna . . . . . 187.
Veneziansk natt . . . . . 189.
Verona . . . . . 192.
Farväl! . . . . . 194.
I Tyroleralperna . . . . . 195.
München . . . . . 196.
Dresden . . . . . 197.
Wartburg . . . . . 199.
Berlin förbi! . . . . . 201.
Lübeck . . . . . 203.
Sverige . . . . . 204.

Till Henne

Som följt och följer mig.

Försvunna äro dessa stunder,
Då sinnet njöt af söderns prakt,
Och konstens och naturens under
Oss fängslade med skönhets makt.
Nemodigt skådar jag tillbaka
På rosensmyckad vandringsstig.
Men hvad jag mist, jag kan försaka:
Jag minnen har, mitt hem, och dig.

Sverige.

Mitt fosterland! Dig älskar jag,
Som barnet älskar moders famn,
Ty mina tankars böljeslag
Hos dig ha trygg och säker hamn.
Men hur har kärlek, varm och stark,
Som den jag känner jemt för dig,
Fått mognad uppå frusen mark,
Att genom lifvet följa mig!

När jag bland söderns rosor satt,
Och nordisk vinterdrägt du bar,
Jag tänkte på din sommarnatt,
Som håller ljusets alfer qvar.
Och dina skogar, dina berg,
Och dina sjöar, dina skär,
Allt fick i fantasien färg,
Allt hviskade: min son du är.

Der skönhet dukat har sitt bord
Jag varit glad och lycklig gäst,
Men minnet af mitt hem i nord
Var mina tankars högtidsfest.
Jag stod vid pinie och platan,
Och myrtenlundars prakt jag såg,
Men drömde dock om björk och gran,
Ty du var innerst i min håg.

Det fosterländska frö du sått
Och låtit växa i min barm,
Det är min lefnads bästa lott,
Som gör mig rik och känslovarm.
Ja, hjeltebragders stolta land,
För dig, hvar helst jag vandra må,
Ej slockna skall mitt hjertas brand,
Så länge hjertat än kan slå!

FRÅN SVERIGE TILL SICILIEN.

Kölnerdomen.

Du sträfvar uppåt mot det blå,
Vid stränderna af Rhen,
Som om du ville himlen nå
Med armar utaf sten.
Du ser utöfver berg och dal
Och kullarne med vin,
På borgruiner utan tal,
I klippor sprängda in.

I heligt majestät du står
Och vittnar om en tro,
Mer offervilligt varm än vår,
Af messor söfd till ro.
Med sköna liniers harmoni,
En konstens underverld,
Du lyftar blick och fantasi
Till ljuflig himmelsfärd.

När i din stolta pelarskog
Jag gick med tysta fjät
Och skymningen kring hvalfven drog
Liksom ett mystiskt nät,
«Renlärighet» jag glömde då
Och sekters många namn.
Hans kärlek tänkte jag uppå,
Som tog en verld i famn.

En bild af hafvet är vår tid.
Hon skapar och förstör,
Men sanning segrar genom strid,
Och anden aldrig dör.
Här vid andäktig bön och sång
Och mäktigt orgelbrus
Jag anar, hur det än en gång
Skall ljuda *varde ljus!*

I milliardernas land.

«Kriget är en välsignelse för mensklighetens».
Fältmarskalk MOLTKE.

Rätt så, du tyska spekulation,
Från Hegelska byken en sliten trasa,
God nog som fana för en nation,
Som fyller menskligheten med fasa.
Ej mera bör sjungas *frid på jorden,*
Ty pickelhufvan skall vara idol,
Och både i södern och i norden
Är mord och plundring menniskans mål.

Du tyske mickel med blodigt gap,
Som, se'n du sargat, läspar *Te Deum,*
Du borde, med ärftligt adelskap,
Utkoras till folkens Varg i Veum,
Men, kanske det blifver en annan sak,
Om, när du härnäst skall annektera,
Du fastnar i saxen och blifver spak
Och prisar ej våldets välsignelse mera.

En stor familj i kulan du har,
Men den får lefva på illusioner.
De vandra ut. Hvad blifver qvar?
Kanske till sist blott Kruppska kanoner.
Du har icke blifvit riktigt stinn
Af milliarderna, som du vunnit.
Nog har du tassar och klor och skinn,
Men hullet, det har tyvärr försvunnit.

Se på pendylerna, som du tog,
Så kan du se, hvad klockan är slagen,
Och om ej verlden mera än nog
Af fromma miner blifvit bedragen!
Tänk, Reineke Fuchs, om du ändå
En gång skall miliarderna återgifva!
Du får väl krypa ur skinnet då,
Och *Prosit die Mahlzeit* din tröst lär blifva.

Vid Forbach.

Jordens oro viker
För den frid som varar.
Grafven allt förliker,
Himlen allt förklarar.

J. O. Wallin.

Det råder stilla söndagsfrid,
Och lyktad är den heta strid
Som täckte fält och höjd och dal
Med blod och lik i tusental.
Ej solen skyms af krutrök mer,
Hon huldrikt öfver nejden ser,
Och fåglarne som skrämde flytt
Om lifsfröjd sjunga nu på nytt.

Der borta under alm och lind,
Som röras lätt af aftonvind,
En graf, med friska blommor klädd,
Är två soldaters sista bädd.
Från skilda land till strid de gått
Och krigarns död ha båda fått.
I lifvet fiender, nu här
De hvila lugnt hvarandra när.

Men se, från skogomkransad stig
Två gamla qvinnor närma sig,
De gå ej samman, men ändå
Vid samma kulle snart de stå.
Ej ord de vexlat eller blick,
Men samma suck från hjertat gick:
Jag mistat allt, min son är död,
Som var mitt enda huld och stöd.

De böja sig vid grafven ner,
Hugsvalelse dem bönen ger.
De mötas båda inför Gud
Med moderssorg och saknads ljud.
Och när de resa sig att gå,
Gemensam varder smärtan då.
De spörja ej om land och namn,
Men gråta i hvarandras famn.

Bingen.

Solen sjunker sakta
Bakom kullarne ned.
Allt är lugnt och stilla
I sommarqvällens fred.
Klockor till *ave* ringa
Från kyrkan der i byn,
Och fromma böner höjas
Till målet ofvan skyn.

Vi sätta oss vid stranden
Af den forsande flod,
Som öfver klippor banar sig
En väg med hjeltens mod.
Hans vågor rastlöst ila,
Att hinna hafvets famn
Och blygsamt der försvinna,
Se'n han vunnit ett namn.

Hur mycket stort han skådat,
Sedan ur jordens sköt
Emellan berg och skogar
Med makt han fram sig bröt!
Han såg Roms legioner,
Ludvig den stores färd,
Guldkonungen från norden
Och napoleoners svärd.

Men, låt oss icke glömma,
Att Binger-vin är godt,
När, gömdt i källarhvalfven,
Sin mognad det fått!
Skål för det sköna Rheingau,
Der vinets ranka gror,
Och för den frid och lycka,
Som i dess nejder bor!

Vid Franska gränsen.

Du stolta, du frejdade trikolor,
Som vajat i hundrade slag och strider!
Här möter du mig der gränsen står,
Här ser jag igen din duk omsider.
Min väg genom l'Alsace och la Lorraine
Var lång för ögat och tung för sinnet.
För den politik jag böjer ej knän,
Som gömmer en räf under lejonskinnet.

Här svänger du fritt för sommarens fläkt,
I solens sken dina färger glittra.
Din fanstång blef ej af motgång bräckt,
Fast pröfningens stunder de voro bittra.
Du vinkar lockande mot de land,
Der örn med jernklo din plats har tagit
Och våldet brutit de starka band,
Dem seklers fredliga samlif slagit.

Men kommer en dag, då trumman går
Och franska svärd öfver gränsen ljunga
Och modet svallar och hjertat slår
Med samfäld kraft hos gamla och unga,
Bred då din duk öfver gränsen fram
Och lys den stig dina söner tråda,
Att verlden på nytt, till våldets skam,
Din trollkraft och din triumf må skåda!

Luksor-Obelisken.

Hvad drömmer du om, du jätte i sten,
Som pekar så stolt mot himmelens sky
Och färgas af morgonrodnadens sken,
När nattens skuggor för ljuset fly?
Om röst du hade, jag lyssnade på,
Men hieroglyfer jag kan ej förstå,
Dock vet jag hvad stora minnen du bär,
Ett häfdernas utropstecken du är.

Som skuggor ha sekler gått dig förbi.
En trollverld du nu rundt om dig har,
Men skall ej vulkanen utbränd bli,
Blott lemnande högar af aska qvar?
Hvem vet om, ledd utaf högre makter,
Seine flyta skall genom öde trakter,
Så att, efter vexlande dagar och år,
Å nyo du midt i en öken står!

I Marie Antoinettes fängelse.

Här du fick din sista boning,
Drottning med de dystra öden,
Utan miskund och förskoning
Lemnad som ett rof åt döden.
Här af vilda sansculotter
Till blodsoffer vardt du korad,
Österrikes stolta dotter,
Här af hatets pilar sårad.

Der du sitter uti cellen,
Skrän och skratt ditt öra pina.
Månn' du drömmer om de ställen,
Der du fröjdats med de dina?
Om gemak, der hofmän krusat,
Om Versailles i sommarglans,
Och hvad mest din håg förtjusat,
Skämt, musik och sång och dans?

Förbi! Ej mera skall du skåda
Den njutningsverld du egde förr.
Snart skall för sista gång du tråda
Din väg igenom fängslets dörr.
När du din plats har fått i kärran,
Och porten slås med dån igen,
Hvad blodtörst röjes när och fjerran
I ropet *V'la l'Autrichienne!*

Men se! Ditt mod dig håller oppe
I detta haf af hämnd som svallar
Och smärtans kalk till sista droppe
Du tömmer, när dig bödeln kallar.
Du mycket felat, arma qvinna,
Men drottningtronen ej förmått
Att göra dig så stor hjeltinna,
Som jakobinernas schavott.

I Palais de Justice.

Hvilken flock af advokater
Som i pelargångar vandra!
Smygande med mjuka later,
Tyst de hviska med hvarandra.
Smilande, som förr augurer.
Uti Roma, mig de tyckas
Svartbemantlade filurer,
Med valspråk: rätt är hvad som lyckas.

In i *Cour d'Assises* vi träda.
Se, *Lachaud* skall sjelf plaidera!
Det kan just en främling gläda,
Som vill rhetorik studera.
Hör! Han börjar, rösten höjes
Småningom till pathos präktigt.
Frasens herravälde röjes,
Publikum är helt andäktigt.

Men, hvad hör jag? Han försvarar
Brott, som fasa hos mig väcka,
Kan då — jag det ej förklarar —
Lagens budord så sig sträcka?
Svart till hvitt så der att göra
Och till helgon furier forma,
Är det ej att folk förföra
Till att samhällsordning storma?

Är då skuld ej skuld, och lagen
Endast gjord att fäktkonst öfva
Och att lägga fram i dagen
Känslor som besinning söfva?
Franska folk! Af advokater
Ofärd nog, jag tror, du skördat.
Robespierre's & C:ies mandater,
Ha de ej all rättskänsla mördat?

Barrikadhjelten.

En hurtig yngling från Normandie,
Han ville ut i den vida verlden.
Blott rik på ungdomligt svärmeri
Från torftigt hem han begynte färden.
Med smärta skildes han från Lolotte.
«Jag kommer, hviskade han, tillbaka,
Och när tillräckligt af guld jag fått,
Du, barndomsvännen, skall bli min maka».

Den trolska staden vid Seinens strand
Tog snart i skatt både håg och sinne.
Likt sky som svinner vid himlens rand,
Hans hembygd snart var ett bleknadt minne.
Med mod han kämpade lifvets strid,
Och starka senor ej fåfängt spändes.
Han satte bo, och så kom den tid,
När kungatronen å båle brändes.

Det var Bourbonernas gamla tron,
En mumie bland Europas riken,
Som dömdes murken af en nation,
Hvars ära blifvit förrådd och sviken.
När borgarkonungen bröt sin ed
Och republiken sin fana höjde,
På barrikaderna var han med
Och väg för frihetens fana röjde.

Till djerfva planer vardt vänd hans blick,
Och dagens hjelte han blef för många,
Som ville ändra 'båd' lag och skick
Och vidga gränser som syntes trånga.
När uti klubbarne han steg opp
Och tal han höll till den stora hopen,
Han såg i stunden ett framtidshopp,
En hyllningsgärd i de vilda ropen.

Väl flögo tankarne mången gång
Till Normandie och hans faders hydda,
Och ofta drömde han dagen lång
Om ljufva minnen, se'n länge flydda.
Men ärelystnaden bjöd framåt,
Och glömska snart det förflutna höljde.
Fastän på faror blef rik hans stråt,
Med tidens brusande ström han följde.

En dag han på barrikaden stod,
Som växt allt högre af lik som hopats.
För vunnen seger och mandomsmod
Han nyss till folkgardets chef utropats.
Då ljöd från närmaste hörn ett skott,
Ur hjertats källor det blodet tömde.
Det var en helsning ifrån Lolotte,
Som, glömd af honom, ej honom glömde.

Min granne midt öfver.

Snart skall han åstad till kyrkan gå
Och sitta så fromt i biktstolns vrå,
Att blyga hviskningar höra.
Men dessförinnan med lif och lust,
Med konstvana fingrar och kraftig pust,
Sitt valdthorn vill han röra.

Det är ett minne från forna dar,
Då prestkalotten han än ej bar
Och tordes om kärlek drömma.
Då messans andaktsfulla musik
Ej sade till jordisk njutning: vik!
Han mäktar den tiden ej glömma.

Han blåser en munter och glad refrain,
Som förr slog an i *Quartier latin*,
Fem trappor upp, der han bodde.
Hans hjerta klappar, hans pulsar slå,
Han tänker: jag var mer lycklig ändå,
När på illusioner jag trodde.

Börssalen i Paris.

Auri sacra fames.
VIRGILIUS.

Nu är börsens heta timma,
Rikdomsguden spiran för.
Hur de stoja, hur de stimma!
Sorlet hörs långt utanför.
In vi träda. Hur det brusar,
Som när stormens böljor gå!
Se, med vilda rop man rusar
Mot hvarann, att målet nå.

Hvad är målet? verldslig vinning,
Penningväldets majestät.
Som om ej det fans besinning
Springa i de lagda nät
Små guldfiskar och de stora,
Furstar i finansens verld,
Svindlare som lugnt förlora
Sina offers sista gärd.

Detta allas krig mot alla,
Är det civilisation,
Eller kan man det ej kalla
Barbari med guldgalon?
Mycket godt kan rikdom skapa,
Nervus rerum myntet är,
Men polypen efterapa
Vidrighetens märke bär.

I gathörnet.

Se! boulevarden strålar af tusende ljus,
Från balsalongen ljudar orkesterns vilda brus.
Hvar har du ställt dig, flicka, hvad tänker du på?
Tror du, att dina toner till menskors hjertan gå?

Hvad vill du med den blicken, så full af vemod här?
Den kastar endast skuggor, objuden gäst den är.
Den talar blott om armod, om lidande och nöd,
Men hvad rår glädjen för, om du saknar dagligt bröd?

När allt derinne glöder i yrsel af passion,
Med halft förfrusna fingrar du spelar smärtans ton.
Den är så sann, så ädel, men det är felet just,
Den minner blott om sorger och ej om lefnadslust.

Låt dock ej handen tröttas och drif ej hoppet bort?
Kanske den skärf du väntar kan komma inom kort.
Då går du glad och lycklig till torftig bädd igen.
Glöm ej, förrän du somnar, att tacka Gud för den!

Vid en bild af Victor Hugo.

Du åldrige skald med grånadt hår!
På Guernseys klippö du drömmande står
Och ser öfver hafvet det vida.
Du ser hur bränningen bryts i skum
Och stormen far öfver öde rum,
Med skurar täta och strida.

Du blickar sorgsen mot hemmets strand,
Ditt kära, älskade fädernesland,
Der ung du skar dina lagrar.
Du sänder en fråga i rymden ut:
När tager min långa landsflykt slut,
När blifver af mörkret dagrar?

Men dager det blef. Du plöjde våg
Och Frankrikes jord på nytt du såg
Och kände dig fri från bojan.
Ditt folk med känslornas varma glöd
Till välkomst klappande hjertan bjöd,
Från slottet och ned till kojan.

Säg dock, du storman på diktens mark!
Var du ej mera väldig och stark,
När hafvet omkring dig fräste,
Än nu, när i politikens garn
Du leker såsom ett tanklöst barn,
Som glömt de lexor det läste?

Ty lexor fick du i lifvet nog,
När molnet du ofta för Juno tog.
Hvi gör du det än, du gamle?
Låt grumliga böljor gå sin gång,
Låt klockren klinga din skaldesång,
Ej mer bland skuggor du famle!

Père la Chaise.

Du likar mig ej, du minnenas stad,
Du verldsberyktade kyrkogård,
Med konstgjorda kransar af blommor och blad
Och branta gator med vård vid vård,
Med mausoléer af marmorsten,
Som skrytsamt gömma de dödas ben.

Nej, rikare då af stämning är
Ett graffält på landet i nordisk bygd.
Sippor från skogen skådar jag der,
Och vilda rosor i lindars skygd,
Och kullarne med sina kors invid,
Hur ljuft de minna om grafvens frid!

Men, för en undrande efterverld
Du vittnar om dagar och år som gått,
Om flydda generationers färd,
Om glädje och sorg, om dygder och brott,
Allt från Abailard och Héloise,
Till kommunens orgier i Paris.

Hur mycket stort uti ryktets famn,
Hur mycket märkligt, som häfden vet,
Har här i bild och i skrift fått namn
Och talar om alltings fåfänglighet.
Mångtonig ljuder historiens röst
Till maning och varning, till hopp och tröst.

På Briensersjön.

Du Schweitzerflicka glad och ung,
Ännu en visa för mig sjung!
På sjö som glittrar solig och blå
Jag skall med årorna takten slå.
Hur smekande aftonluften käns,
Men skynda! Du vet att ifrån Brienz
Är vägen ej lång till Giessbachs strand,
Om än jag hvilar på åran ibland.

Der måste du tystna med din sång,
Ty forsarne som i vilda språng
Från klipporna störta sig ned i sjön
Snart äfverrösta dig med sitt dön.
Sjung nu den visan «*le monde est si beau*» . . .
Tack! visan var vacker, och vill du förstå
Dess mening på svenska, så hör den här:
Hvad verlden är skön — och hvad du är mig kär!

Framför kongressens hus i Bern.

Frihet hör menniskans arfslott till,
En rätt, som himlen åt jorden skänker,
Att tala och handla som jag vill,
När ej någon annans rätt jag kränker.

Här breder den sig kring herrlig bygd,
Likt alpenglühen i sommarqvällen,
Till tack för gästfrihet gifver den skygd
Åt folket i dalarne som bland fjällen.

Nordens Herkules.

Under ett halft år, 1865, hade jag mitt hufvudqvarter i den lilla byn S:t Blaise, nära Neuchâtel. Jag hade medföljt den familj, der jag under flera år varit lärare hemma i Sverige, alltid ett föremål för det mest vänliga bemötande och en välvilja som jag aldrig kan glömma. Någon har sagt, att tyngsta mälden på lyckans qvarn, är att plugga lärdom i andras barn. Jag har ej med den saken gjort annat än behaglig bekantskap. Mina lärjungars moder var född Schweitziska och egde här en liten *chalet* med vingård, dit hon tidtals reste från sitt nya fädernesland, för att återse det gamla, samt der boende slägt och vänner.

Vårt trefliga Schweitzerhus, med sina af vin och slingerväxter öfvertäckta svalgångar och luftiga förstugor, var särdeles vackert beläget på en sluttning vid foten af Jura, med ståtlig utsigt öfver

Neuchâtelersjön och hela alpkedjan ända ned till Mont Blanc, som ofta i klar aftonluft tycktes vara med sina snötoppar och glacierer icke så många mil borta, som det i verkligheten var. Sjelfva byn var pittoreskt ruskig, med ålderdomliga byggnader och branta, krokiga gator, hvilka knappast voro förtjenta af en sådan hederstitel. Befolkningen var vänlig och godmodig, våra närmaste grannar älskvärda och trefliga menniskor.

En vacker sommarqväll satt jag på «svalen», eller det utåt öppna rum, som i Schweitzerhus är lika vanligt som det förr var i Sverige och ännu är i Norge, der träbyggnadskonsten ej är en utdöd konst. Berner-alperna lågo i den vackraste aftonbelysning. «La lueur des alpes» eller det från skolbänkens Wilhelm Tells-studier anade «alpenglühen», var synnerligen praktfullt att se, och jag lyfte ofta ögonen opp från mitt tidningsblad, för att låta blicken ströfva beundrande omkring dessa herrliga nejder.

Jag tänkte slutligen gå opp på mitt rum, då en tjenstflicka kom och underrättade mig om, att en herre, hvars språk hon ej förstod, var der nere och ifrigt upprepade mitt namn. Jag var ensam hemma, lemnade derföre genast både tidningsbladet och alpernas rosenskimmer, och stod snart framför en student från Lund, som jag väl kände der-

ifrån, fastän vi ej som samtida studenter haft mycken bekantskap med hvarandra. «Bröder» voro vi dock. Axelbred och groflemmad mötte han mig nu här och tycktes ej ha förlorat något af den fysiska styrka, som i Lund var föremål för allas undran. Hans handtryckning vittnade derom. Om han varit blott ett halft hufvud högre, skulle han kunnat med rätta kallas imposant. Hans blick och hållning buro prägeln af samma godmodighet, hvarför han i Lund var känd och som var grunddraget i hans lynne, hur ofta det än kunde svalla öfver, helst när hans ovanliga kroppsstyrka på skämt eller allvar sattes i fråga.

Innan jag nu börjar tala om hans vistelse på utrikes mark, vill jag nämna något om hans föregående vid universitetet, der han icke bland kamraterna hade många honom öfverlägsna i att aflägga kraftprof. Jag skall anföra några sådana. Det var t. ex. för honom en lätt sak att, då han exercerade i studentbeväringen, sticka tre fingrar i lika många gevärspipor af Wredes modell och sträcka vapnen ut på rak arm. Jag såg det ej sjelf, men hörde det omtalas som alldeles säkert. Man påstod till och med, att han hade haft gevär bokstafligen «på sina *fem* fingrar». — En qväll, i ett muntert lag, öfvertalade man en vaktmästare vid en af universitetets institutioner att lägga sig raklång på

golfvet, och sedan handdukar bundits om honom, lyftes han af vår Herkules med tänderna åtminstone en aln i höjden. Jag skulle tro att föremålet för experimentet hade en vigt af 13 lispund. — Många gånger såg jag vår hjelte böja underbenet bakut och låta en kamrat ställa sig på vaden, utan att det tycktes det minsta besvära honom eller göra honom vacklande. — Fredlig och godsint, var han dock ibland nära att mot sin vilja ställa till olycka, emedan han ej kunde moderera sin styrka och inskränka den till för tillfället lämpligt mått. Så hade han en gång vid en studentkarneval fått rolen att spela Herkules, men han använde klubban med sådan kraft mot alla som kommo i hans närhet, att han måste afväpnas och hänvisas till ett passivt privatlif, i stället för de heroiska storverken, enär han utförde dem för mycket *con amore*. — En annan gång skulle han vid ett studentspektakel agera tysk turnare, men sedan han i sin ifver slungat två «Burschen» ned i orkestern, måste han interneras i en klädloge, der han gret bittra tårar för det man ej satte större värde på hans kroppsstyrka och ej ville tillåta honom att vidare uppträda. «Jag vill ju så gerna, sade han vemodigt, bidraga till nöjet och visa att jag är stark.» Det var ej lätt att trösta honom, men han lugnade sig till sist.

Sina studier skötte han på ett märkvärdigt sätt. Han var visst icke lat och ingen rumlare, men han hade för stora vyer. Han läste spekulativ logik, innan han lärt sig den formela, och Schopenhauer och Hegel fick han allt för tidigt i händerna. Rousseau, Pierre Leroux och Proudhon hörde också till hans älsklingsförfattare. Från den förstnämnde tog han som sitt lifs lösen: *natur* och *frihet*. Och han älskade båda. Med sina förvirrade filosofiska begrepp tror jag att han under vissa omständigheter skulle kunnat blifva vådlig för samhällsordningen, om han ej varit en så genomhederlig, ärlig och hjertegod natur, att hans lynne omöjligen skulle kunnat tillåta honom göra någon menniska något ondt «för principens skuld», såsom ofta ursäkten lyder. Der var guldsand på bottnen af hans tankeströmning, och fastän han hyste djup beundran för Proudhon's kommunistiska fantasier, tror jag att han aldrig skulle velat tillämpa dem, äfven om han dertill haft makt. För resten egde han sjelf en liten förmögenhet, och folk i den ställningen tycka vanligen ej om den praktiska tillämpningen af Proudhon's «egendom är stöld». Att vara «beatus possidens» är visst det bästa korrektivet mot kommunistiska svärmeriers frestelser.

Hvad han kunde realisera af sin lilla ärfda fädernegård, med en qvarn, af hvilken han till sist

visst icke egde mer än en qvarnvinge, som blåst ned, det skulle han nu använda till att göra sina teoretiska studier praktiskt nyttiga för honom sjelf och för menskligheten. Stort kapital egde han just ej, efter flere års vistelse vid universitetet, men det var dock tillräckligt att sätta honom i stånd till att komma ut i verlden, och med friskt mod gaf han sig åstad.

Så kom han då till S:t Blaise den sommarqvällen som jag förut talat om. När vi möttes, uppstod följande samtal.

— God dag, du, sade jag, hur må de i Lund?

— Bra.

— Hvad skall du beställa här?

— Jo jag skall lära mig franska, förstår du. Inte kan man bli filosof genom att låta sig födas i Hernösand, som professor Boström. Det är intet att undra på att den filosofien är dum. Nej, det är rent galet att ha sådana representanter för filosofien som aldrig sett verlden, men det skall jag göra. Plato satt inte i en gungstol och rökte långpipa och gjorde hop filosofiska rökmoln, utan han reste kring i verlden och var till och med slaf under någon tid. På sådant sätt blir man filosof. Hade jag tillräckligt med pengar, skulle jag resa till Borneo, och der kunde jag kanske också bli tagen till fånga, men jag skall emellertid först lära mig franska här.

— Nå ja, här talas vacker franska, så att du har ej illa valt platsen. Men, kan du något förut?

— Inte dugg. Om jag kunnat franska förut, hvarför skulle jag då rest hit, för att lära det? Jag vill inackordera mig här, om du vet lämplig person.

— Jo, den reformerte pastorn här tager nog emot dig, och han både undervisar väl och talar en ypperligt vacker, riktigt klingande franska. Du skall höra honom i morgon predika!

— Nej, det gör jag då inte. Prester äro mensklighetens plågoris, och jag vill inte ha med dem att göra. Pierre Leroux säger «*le prètre est un traitre*».

— Så, du kan ju till och med vara qvick på franska, men, allvarsamt taladt, bättre lärare kan du aldrig få än Monsieur R.

— Nå, låt gå då!

— Ja, jag skall följa dig, men du får lofva mig att först och främst inte tala för den mycket imponerande mannen hvarken om Pierre le Roux eller Rousseau, och så att gå i kyrkan hvar söndag. Predikan varar högst en half timme, under tiden lär du dig franska alldeles gratis och kan söndag efter söndag uppfatta, hur långt du kommit i «l'art d'ecouter».

— Ja, jag skall göra som du säger. Men, börjar du redan tala franska med mig? Hvad betyder det?

— Du skall säga, när du ej förstår något: Qu'est que c'est que c'est que cela?

— Är du galen?

— Nej, det är något långt, men mycket uttrycksfullt och motsvarar alldeles vårt svenska hvad för slag? hvad falls? hvad behagas? hvad är det frågan om? hvad vill ni säga med det? skäms ni inte? o. s. v. i ständig klimax.

— Ja, men då kan jag så gerna ge vederbörande en örfil. Det är slående bevis.

— Nog kan du det, men jag afråder dig derifrån. Här talar man med munnen, och inte med knytnäfvarne.

— Jaså.

— Men låt oss gå upp i bergen till Hauterive, der få vi godt vin i ett litet värdshus, med vacker utsigt.

Så gingo vi, och snart sutto vi med en flaska drufsaft framför oss, till på köpet från ett särskildt godt vinår. Det var röd Cortaillaud, som dugde att bli inmundigad.

— Men hvar kommer du sist ifrån, sporde jag, sedan vi klingat med glasen.

— Från Greifswald.

— Hvad hade du der att göra?

— Studera Carl XII:s historia.

— Åh, du menar Stralsund.

— Nej, Greifswald var det. — Skål!

— Nå, studerade du något?

— Nej, men jag segrade och triumferade i en Turnerfest. Du vet, att jag är stark.

— Ja. Segrade du? Hur gick det till?

— Jo, ser du, jag kom ut till platsen, just som de slutat en täfling i att kasta en tung trätrissa så långt som möjligt, naturligtvis helst fram till målet. Der stodo prisdomarena under flaggor och standar. Pris utdelades och hvitklädda flickor bekransade segrarne och de blåste i trumpeter som om det gällt att blåsa omkull Jerichos murar. Men, ser du, jag tyckte att det var inte mycket att hurra för eller göra väsen af, och så armbågade jag mig fram till läktaren och frågade de der fine herrarne, om jag inte kunde få lof att kasta skifvan. Jag är svensk student, sad' jag, och Sverige kände de ju nog i Greifswald. Man begynte rådslå, ty högsta priset var ju redan utdeladt, men så fick jag lof, och man gaf mig i händerna en trissa dubbelt så tung som den, med hvilken högsta priset vunnits. Jag tog trissan, under det folk skockade sig omkring mig, och slängde den förbi målet åtminstone 20 alnar. Det jublades «Hoch» och Hurrah, men förargad blef den som segrat, och likaså alla hans vänner, det kan du tro.

— Nå, fick du någon lagerkrans?

— Nej, tacka Gud jag inte fick stryk. Inte var jag rädd för det, ty nog skulle jag hållit tio sådana der Preussare från lifvet på mig. De ville nog åt mig, men jag föste dem undan och sade till dem *Stilleben!* Det tycktes de inte förstå. Då sa' jag *hut!* och så togo de hattarne af och blefvo höfliga och togo mig i hand och frågade mig, om alla Svenskar voro så starka som jag.

— Hvad svarade du till det?

— Det var godt vin, mycket bättre än punschen i Lund. Jo, jag svarade, att Svenskarne voro nog starka, men jag hörde till de svagaste. Då hurrade de och bjödo mig på Bier och till sist kom jag in på en «commers», der de drucko Bier som vatten och öste det öfver hvarandras hufvud.

Berättelsen om denna hjeltebragd var alldeles icke något sanningslöst skryt, ty sådant var främmande för hans lynne.

Nå ja, så blef han då inackorderad i pastorsbostället, men han trifdes der ej rätt väl. Han tyckte, att han kommit i ett kloster. Han talade väl äfven för mycket om Rousseau och Pierre Leroux och för litet om Calvin och Farel, den siste en af Schweitziska reformationens ädlaste hjeltar, hvars trehundraåriga dödsdag firades detta år särskildt i Neuchâtel, der han slöt sin bana.

Min vän L. tog emellertid lektioner af pastorn, men jag tror att han lärde mera af att i vår umgängeskrets konversera och disputera. Och outtröttlig och oförfärad var han. Han hade knappast kommit in om dörren och blifvit presenterad i en riktigt fin adlig familj i Neuchâtel eller dess omnejd, förr än han genast var i full fart med att sitt «je veux dire que» — etc. och höll långa haranguer i ett franskt tungomål, som högst betänkligt stred mot reglerna i Grammaire des Grammaires. Han märktes aldrig generad. Om någon distinguerad dam drog på smilbandet, så förstod han nog att han gjort en bock, men lät ej förbluffa sig. En gång frågade honom en äldre dam, huru gammal han var. En kort sjelfpröfning — och svaret blef: «Je suis quatre vingt ans et midi». Man kan tänka sig munterheten vid detta den 24 $^1/_2$ årige studentens underliga nativitetsbetyg.

För öfrigt ansågs han af alla som «bon enfant», och det med fullt fog. Han kallades också för *Hercule du Nord*, och denna hederstitel smickrade honom säkert lika mycket, som om han fått hederslegionens röda band. Han visade sig också verkligen som en «Nordens Herkules». Så voro vi en gång, ett större sällskap, på en utflykt till *Creux de Vent*, en underligt formad, skogomkransad, utbrunnen vulkankrater, några tusen fot upp i höjden.

Genom en mängd tunnlar bar det åstad, förbi *Marat's* födelseby Baudry. Jag kom att tänka på, huru dessa den franska revolutionens skräckmän voro allt annat än värdiga upprätthållare af 1789 års storartade och för mänskligheten nödvändiga befrielseverk. De voro helt enkelt medeltidstyranner, värre än *l'ancien régime* haft, renegater från den stora revolutionens grundsatser, narrar, svärmare och skurkar, som, besynnerligt nog, lyckades att, ett fåtal som de voro, hålla ett helt folk under blodsdomar och sätta hela Europa i rörelse. Det behöfdes ju också endast att en enda man, Bonaparte, tog sakerna om hand, ty värr var han ingen oegennyttig Washington, för att få ur vägen alla dessa «citoyens», som icke redan röjts ur vägen af sina galna kamrater, drifne till vanvett af Rousseau-dyrkan och löjlighet att efterhärma «romerska dygder».

Men, tillbaka till vår godmodige Rousseau-dyrkare, som följde med till Creux de Vent. Vi passerade den vackra dalen *Val de Travers*, der den riktigt äkta absinthen fabriceras. Vi smakade ej på den, utan begynte bestigningen af berget. Nu fick vår Herkules tillfälle att visa hvad han dugde till. Sällskapet blef något skingradt, och min vän L. och jag funno oss snart ensamma med en ung, älskvärd fröken, som nog blifvit föremål för hans ömma känslor. Hennes alpstaf hade någon

af sällskapet tagit med sig på färden uppåt, och hon beklagade sig öfver trötthet. Vi hade för tillfället ingen. Då rusade Nordens Herkules bort till ett träd, minst 2 tum i genomskärning, och som en riktig rasande Roland begynte han rycka och slita och vrida och vända, till dess han fick det löst från marken. «Ayez la bonté, Mademoiselle!» sade han, i det han artigt presenterade åt den fagra flickan det i sitt slag ovanliga fortskaffningsmedlet. Hon mottog tacksamt den ridderliga gåfvan, och när vi hunnit opp sällskapet, vardt vår hjelte föremål för allas beundran. Man värderade både galanteriet och kraftprofvet. Han vardt hyllad och hedrad mer enhälligt än i Greifswald.

Creux de Vent är, som sagdt, en trattformig krater, som suger luftströmmarne ned i sitt djupa gap med den underliga verkan, att om man kastar ned en hatt, säges den skola hvirfla upp igen. Jag ville ej riskera min hatt, men en näsduk slängde jag ned i svalget, och den kom riktigt nog opp igen. Vår hjelte var djerfvare. Han ville kasta sig sjelf ned «för att försöka», men det hindrades i sista stunden af en ung Holländare, som var med i vårt sällskap, men hans mellankomst gaf anledning till litet ovänskap, ty vår Herkules ville fasthålla, att i sjelfva verket det här var icke värre än att kasta sig nedför en ättestupa. Jag tror verkligen,

att hans kärleksgriller gjort honom något förbryllad. Vi tågade emellertid allt högre upp och kommo så till en säterstuga, rätt högt till väders, der vi fingo ost och bröd och *eau de cerises* eller Kirschwasser, ett slags bränvin, distilleradt af körsbär och synnerligt nyttigt vid bergbestigningar som preservativ mot förkylningar. Min vän L. blef så förtjust deri, helst som luften var sval der oppe, att han förtärde 6—7 glas, i stället för ett, och följden blef att han förlorade sitt filosofiska lugn. Han blef något oregerlig, men tömde dock glas efter glas. Inga varningar hjelpte. Han ville nu reformera hela verlden, men först resa till Sandwichsöarne, blifva konung der och införa kristendomen som statsreligion. Vid den middag, som vi sedan, af medförda håfvor, höllo i en dalklyfta, deklamerade han vers af sin egen fatabur, bekransade sig med eklöf och förklarade sig vara ett snille, «låt vara ett *dumt* snille», tillade han med mera besinning, än man för tillfället kunnat tilltro honom. Häremot hade ingen något att invända, och man enade sig om att förklara honom för «bon enfant».

Några andra äfventyr vill jag tillägga.

Vi skulle skörda vår vingård, och Nordens Herkules var naturligtvis med. Alla voro vi klädda i pittoreska drägter, och det hela gick med lif och lust, ty vi voro samtligen väl bekanta med hvar-

andra. Under vinskörden här råder ett slags karneval på landet, så att folk styra ut sig i masker, gömma sig vid vägen för den intet anande vandraren och i qvällens mörker rusa fram i skepnader af baggar, oxar och ändå värre. På ljusa dagen fick man, när man gick förbi en vingård som skördades, taga mot spetsigt satiriska infall och tillrop, mot hvilka det ej dugde att göra några invändningar, om ej skämtsamma.

Nå väl, för att vi också på vår chalet skulle leka karneval, beslöto vi oss för att gifva societetsspektakel med sång och dans och pianospel och — sista akten af Othello! En af mina lärjungar, nu mera attaché inom utrikes-departementet, spelade Desdemona, vår student var naturligtvis Othello, och Jago var jag. Det var nog en syn för gudar! Jag försökte spela bof så godt jag kunde, men tror alldeles bestämdt, att jag misslyckades. Det var jag för resten beredd på och väntade ingen *succès* om ej litet *succès d'estime* för min sjelfuppoffring att på allmän begäran uppträda i tragedien. Det fans nämligen ingen annan bof till hands som kunde samspela med Othello, hvars franska var något grumlig, såsom jag förut antydt. Att Othello i sin ifver höll på att verkligen strypa Desdemona — det såg åtminstone så ut, fastän det var icke ondt menadt — behöfver jag ej säga. Han hade ej lätt att släppa

der han en gång fått tag. Den utvalda publiken, alla tillhörande vårt umgänge, visade sig emellertid mycket tacksam, och man förklarade att tragedien varit mycket komisk och roande. Vi visste ej, om vi skulle upptaga det som kompliment eller satir. Mig var det likgiltigt, ty jag hade redan en lagerkrans från promotionen i Lund och tänkte att jag gerna kunde vänta litet på en andra upplaga. Efter denna Shakspeare-kompromettering, uppläste jag en prolog, och så gick en scen af H. C. Andersens «Mulatten», af stapeln. Här kunde min vän riktigt få tillfälle att uppträda som naturmenniska och filosof på en gång, och han gjorde stora ansträngningar, för att lyckas. I Neuchâtel lånte han en präktig tigerhud, för att se riktigt fasansfull ut. För resten var han nästan oklädd, men svärtad och sotad från hjessan till fotabjellet. Det gick förträffligt. Den danska texten hade jag i min prolog förklarat, och L. blef på allmän begäran, och till stor förtjusning för honom sjelf, några dagar derefter fotograferad i sin vilde-kostym. Med vemod lemnade han tigerhuden tillbaka. «Det vore något att gå med, menade han, i stället för dessa svarta frackar, som äro civilisationens narrkåpor». — «Det har du rätt i, sade jag, men det är så ondt om tigrar norr om Himalaya». — «Ja, så ha vi björnar då». — «Hm!»

En gång voro vi ute för ett landsvägsäfventyr, som kunde ha blifvit otrefligt nog. Vi hade en eftermiddag gått in till Neuchâtel, för att vexla mynt — i parentes sagdt tog Banque Nationale kurs på sina egna sedlar — och när vi uträttat vårt ärende, gingo vi upp på ett kafé och satte oss att samspråka. Men L. skulle emellertid ut att köpa papper, och så gick han, med löfte att om en timma vara tillbaka. Men två timmar gingo, och förgäfves spejade jag efter honom i porten. Det ösregnade. Behagliga utsigter för vandringen hem till S:t Blaise, helst när man ingen öfverrock hade på sig! Slutligen begaf jag mig dock ut i regnet. Så länge stad och förstad räckte, gick det väl an, men när jag gått förbi den sista gaslyktan, kändes det kusligt. Det var kolmörkt. Vägen var nog bred, men många afvägar funnos, och åt sjösidan stupade det mycket brant ned, så att om man förirrade sig på en af gångstigarne ned till vingårdarne, kunde det lätt gå på tok. Jag fortsatte emellertid, allt mera genomdränkt af regnet, då i ett nu två bestianer till hundar rusade utför en backe rakt mot mig. Jag stannade stilla, och den taktiken hjelpte. Men jag misstänkte att hundarne nog hade sällskap, och min förmodan slog in. Snart närmade sig en hel karavan af ziguenare, med vagnar som hus, hojtande och skrikande, män, qvinnor

och barn, grymtande grisar, jamande kattor och skramlande kökskärl, hvilka visst ibland användas som musikinstrument. I en hast var jag omringad, och så mycket kunde jag förstå af deras rotvälska, att de hade något intresse af att veta, hvarifrån jag var. Från Monomotapatullatusien, svarade jag. Somliga skrattade, andra visade visst tänderna, fastän jag ej i mörkret kunde se det, hundarne nafsade mig i benen, och en individ, jag fick för mig att det var sjelfva ziguenarkungen, tog mig i kragen. Det begynte se litet betänkligt ut, fastän de ej gjorde något försök till verkligt våld eller stöld. Då hörde jag i detsamma bakom mig raska, brådskande steg, hvilkas taktslag jag tyckte mig ha hört förut. I ett nu stod Nordens Herkules vid min sida — han hade glömt kaféets namn och irrat kring hela staden — och fortare än jag kan beskrifva det, lågo tre ziguenare kringströdda på vägen, icke alls omsorgsfullt sorterade, ty jag tror att kungen fick sämsta platsen. Det snabba anfallet gjorde resten af följet alldeles förvirradt, och icke ens hundarne vågade ingripa.

— Du kom i rättan tid, sade jag. Tack skall du ha!

— Ja, men jag skulle vilja smörja opp dem allesamman, invände min manhaftige kamrat. På mitt råd fortsatte vi dock vår väg hem. Ziguenarne

blefvo på platsen, fast ej som segrare, och det larm och oväsen som vi hörde, när vi aflägsnade oss, vittnade nog om, att någon hög dignitär fått bita i gräset. Ostörda af vidare äfventyr kommo vi lyckligt hem, genomvåta, men vid godt lynne. — Det här var naturmenniskor, du, sade jag, när vi tryckte hvarandras händer för att säga godnatt. — Ja, det var naturligtvis derför de fingo smörj, svarade han, ty de voro inga oförderfvade naturmenniskor, begriper du. De ha tydligen smittats af civilisation, som man kallar det.

Dagen efter frågade jag honom, hur han kunnat slänga tre män i marken på en gång. Med sitt vanliga lugn svarade han: «det var väl ingen konst. Jag tog en i hvar hand och kastade dem på den tredje, så skulle de naturligtvis trilla om alla tre. Du har väl hört, att när ziguenarmammorna komma i gräl, så använda de barnen både som kastvapen och huggvapen».

Detta försiggick nu för 17 år sedan. Jag har nyligen gått samma väg vid dagsljus. Jag kände igen slagfältet och tänkte med tacksamhet och minnesgodhet på min väns nattliga hjeltebragd.

Mera idyllisk var en annan färd, som vi gjorde tillsamman. Målet var Ile de S:t Pierre eller Rousseaus ö, i Lac de Bienne, der under ett års tid den irrande svärmaren hade en fristad, till dess han

äfven härifrån drefs ut, att kämpa med vidriga öden. Naturligtvis stoppade min vän i fickan en del af Rousseaus verk, mest aforismer, eller, som hans hänförde beundrare kallade det, *gudasprång*. Efter en timmas fotvandring inväntade vi vid foten af en gammal medeltidsborg, inredd till tobaksfabrik, ångbåten från Neuchâtel. Men i den smala och grunda rännan mellan Neuchâtelersjön och Bielersjön satte ångbåten sig fast, och vi fingo vänta länge. Slutligen kommo vi ombord. Ett stort söndagsfestfirande sällskap skulle till ön, för att dansa och göra sig dagen glad och deltaga i ett muntert marknadslif. Många brokiga folkdrägter sågo vi, men jag tror bestämdt att våra hvita studentmössor väckte mest uppseende. Vi tillfrågades från alla håll om deras mening och betydelse, och vi blefvo under hela färden riktigt uppmärksammade. Man fann våra hufvudbonader så vackra, att jag undrar, om ej en arbetareförening som var med, för länge sedan utbytt sina fula kasketter mot den lundensiska studentmössan.

Efter framkomsten togo vi först i betraktande en hardt nära antediluviansk ökstock från pålbyggnadsfolkets tid, och så vandrade vi in i det rum som bebotts af Rousseau. Nu svallade min väns känslor riktigt öfver. Han tänkte falla på knä, för att inom de hvitmenade väggarne få fira en

andäktig högtidsstund, men han besinnade sig dock. I rummet fans ej en fläck, på takbjelkar, golf eller väggar, der ej besökande skrifvit sina namn. Jag har nu aldrig varit svag för att sätta mitt eget betydelselösa namn i sammanhang med ett verldshistoriskt, och jag tänkte på den latinska versen: *nomina stultorum semper parietibus insunt,* det är uttydt: namn af narrar alltid på väggar finnas att skåda. Min vän L. var dock af en annan åsigt. Han skulle nödvändigt föreviga sig i denna helgedom, som han kallade det. — Der står Proudhons namn oppe på takbjelken, sade han förtjust. Der skall jag skrifva mitt bredvid. — Ja det passar bra, inföll jag, att du ritar der, ty namnet är *Prud'hon*, den franske målarens. Ser du det? — Ja, men det var förargligt. Skulle inte Proudhon ha varit här på vallfärd? — Det tror jag inte. Han har väl ej egt platsen värdig ekipering, ty «egendom är stöld», och att ega rock, byxor och väst är väl ett brott.

Då ingen plats för skrifning fans, så öppnade vi Rousseaus perlfärgade skrifpulpet, men der voro sjelfva utdragslådornas inre sidor fullklottrade med namn och utgjutelser. Några representerade väl en och annan märklig personlighet, men de flesta voro nog märken för turistslynglar, troligen mest af anglosachsiskt-engelsk ras, som trottt sig göra ett «monumentum ære perennius» åt diktaren af

«La nouvelle Héloise» genom att rita sina namn i hans bostad. L. lyckades dock finna plats för sitt namn på ett hörn.

Han skulle nu nödvändigt sätta sig på hvar enda halmstol som fans i rummet, och reliker skulle han, som de flesta, ha med sig, i form af halmknippen, tagna under stolsitsen.

— Hör du, sade jag, hur många pund halm tror du ha under årens lopp åtgått till dessa historiska stolar?

— Hvad menar du med det?

— Jag menar bara, att de väl varit hos stolmakaren minst en gång om året. Den här flätningen tycks mig inte vara så gammal som från Rousseaus tid, utan gjord för några månader sedan. Snart är den sönderplockad, men så kommer ny sits, och så börjar reliksamlandet å nyo.

— Hädelse! svarade kort och godt min godtrogne och enthusiastiske vän.

Så gingo vi då från detta «heliga rum». När vi fingo se dans i en liten paviljong, kände sig L. frestad att taga del deri, men sökte först i sin medförda del af Rousseau, der han till sin stora förtjusning fann på en sida, under rubriken *La Danse*, att Rousseau ansåg det som ett naturpoetiskt, oskyldigt nöje att taga sig en sväng. Nu försvunno alla betänkligheter, och han dansade så att golftiljorna knakade.

På hemvägen råkade vi ut för ett litet äfventyr. Då vi hade afmönstrat från ångbåten, togo vi samma väg hem, och när vi gingo förbi det gamla slottet från medeltiden, fingo vi lust gå dit ned och se oss om. Tobaksfabriken var dock, för söndagens skull, stängd, så att vi endast kommo in i en gammal hvalfgång. Här greps L. så af historiska minnen, som kunde varit förenade med dessa hvalf, att han ställde sig högtidligt upp på en vittrad sten och deklamerade — Nyboms Niagara. Han blef emellertid afbruten i sin hänförelse, ty en arbetsförman eller annan dignitär kom och frågade oss, hur vi kommit in.

— Naturligtvis genom dörren, svarade L.

— Nå väl, vill ni då vara så goda, mina herrar, att taga samma väg tillbaka. Utan särskildt tillstånd fick ingen inträda i tobaksslottet, och några mutor hade vi ej tillfälle att gifva, ty hela kassan hade gått åt under dagen.

Vi gingo emellertid lydigt bort, men om det nu var Niagarastämning eller något annat, nog af, min kamrat som så der kom ut fortare än vanligt, plumsade bums i kanalen, d. v. s. i en af de gamla borggrafvarne. Han kunde nu simma som en säl, och snart var han på det torra igen. Sjelf var han dock allt annat än torr och svor och dundrade mot all medeltidsgjyttja som vidlådde honom, men

mest förargade det honom, att den hvita studentmössan, som varit ett sådant föremål för uppmärksamhet under dagens lopp, blifvit illa tilltygad. Under hemvägen blef dock mössan torr. Rousseaus aforismer hade förlist i det våta elementet. De hade fallit ur fickan och gifvit sig in bland snärjgräset, så att det var förenadt med verklig fara att få aforismerna på det torra. De blefvo också, fastän med sorg och saknad, lemnade i sticket.

— Du kan väl förstå, skämtade jag, att Rousseau ville ut till frihet och natur, och att han icke kunde trifvas i en rockficka, helst när rocken är ett så fint alster af den otäcka civilisationen, som din rock är.

Så kommo vi då lyckligt hem, efter en glad dag, hvarunder vi fått se mycket intressant af Schweitziskt folklif och än mera af en herrlig natur.

Dagen derefter träffade jag ej L. hemma. Ingen i pastorsbostället visste, hvart han begifvit sig. Fram på eftermiddagen kom han till mig, triumferande som en romersk segerherre, när han hemfört rika byten. Han hade varit vid stället för sitt olycksöde, skaffat sig båt och lyckats från vassen och snärjgräset eröfra sin dyrbara skatt. Visserligen var Rousseau skamfilad, men ett varmt solbadd midt i naturens sköte gjorde dock den store naturfilosofen snart presentabel i civiliseradt sällskap.

Till slut blef harmonien mellan L. och pastorn allt för mycket störd, och så flyttade min kamrat in till Neuchâtel. Derifrån, efter någon tid, till Paris, och så till — Athen. Der fick han en ungdomsdröm uppfylld. Han hade alltid sagt, att han skulle en gång gifta sig med «den skönaste Grekinna». Efter åsyna vittnens uppgift lär han också verkligen till sitt hem eröfrat en mycket vacker dotter af Hellas. I Athen blef han professor i en flickpension och skötte visst för öfrigt något slags kommissionsaffär, efter uppgift ärligt och redbart, såsom det tillhörde hans natur. Jag hörde emellertid ej af honom på flere år, tills jag fick se ett fenomen i brefväg, som jag aldrig gjort mig föreställning om. Han hade samlat sina filosofiska tankar och skickade så till en vän i Malmö en diger lunta, som skulle tryckas «på författarens förlag». Men ingen boktryckare vågade risken. Emile Zola & C:ie hade ännu ej uppträdt, och min väns naturalistiska svärmerier — om man kan använda en sådan begreppssammanställning — voro ej mogna för tiden, fastän jag tror att de skulle befunnits rätt oskadliga, om de befordrats till trycket. Kuvertet, hvari detta storverk var inlagdt, hade, tror jag, mellan 60 och 70 postmärken. Hela framsidan var upptagen deraf, med knappt utrymme för adressatens namn,

och sigillsidan var till en tredjedel dekorerad på samma sätt.

Nu gingo många år undan. Då och då hörde jag litet talas om honom från Athen, der uppbördsläkare på svenska örlogsfartyg träffat honom och hans familj.

Men så fick jag för ett par år sedan ett bref från Beyrut i Syrien, hvari en som missionär utvandrad Svensk frågade mig om, hurudan L. var. Han hade refererat sig till mig. Hvad han skulle taga sig till der, kan jag ej förstå. Jag skref med nästa post, att jag ej kunde säga det minsta ondt om honom, så vidt hans person var mig från många år sedan bekant, utan intygade hans hederliga och redbara karakter, efter min erfarenhet.

Sedan har jag intet förnummit. Jag slutar min skildring af Nordens Herkules med Runebergs tanke om Lotta Svärd:

Något tålde han skrattas åt,
Men mer att hedras ändå.

Montreux.

I.

Du perla, kastad på solig strand
Af vänlig våg!
Du fängslat i Schweitzarns fria land
Sinne och håg.
Här hvila jag vill på min långa färd
Och dröja hos dig,
Ty i mina tankars och drömmars verld
Ljuft möter du mig.

Bland rosor och murgrön går min led
Från höjd till höjd.
Se, bäckar störta i dalen ned
Och skumma af fröjd.
Gräsmarker, vinfält, dälder och berg
Och alpernas snö,
Allt lyser i sommarsolens färg
Kring speglande sjö.

När månljus glittrar på böljor blå
I qvällens stund
Och näktergalarne höras slå
I skuggig lund,
Jag tänker drömmande då: Montreux,
Ett Eden du är!
Hur skönt det vore att lefva här,
Men tungt att dö!

II.

Hvit glänser snön på Dent du Midi,
Fjellspetsar börja förgyllda bli,
Men ännu icke en stråle hann
Till dalar och byar kring Lac Leman.

I morgongryningens svala tid,
Hur allting hviskar om sommarfrid!
Knappt böljan utaf en vindfläkt rörs.
Så tyst, så sakta mot strand hon förs.

Jag går på sluttande gångstig fram.
Vinrankan klänger på hvarje stam.
Kring kyrkans murar, gamla och grå,
Grönskande grenar armarne slå.

Från tornet det ringer till morgonbön,
Dallrande klockljud gå öfver sjön,
Som ville de mötas i vattnets bryn,
Att sedan förklinga uppåt skyn.

Rundt kring nejden det ljusnar allt mer,
På yppiga vinfält solen ser.
Fåglarne jubla från hvarje qvist,
En sydländsk sommardag blifver det visst.

Vid Vierwaldstättersjön.

(1865.)

I.

Långt bort i norden drömde jag ibland,
Att någon fée mig med sitt trollspö rörde
Och genom luftens lätta skyar förde
Till anade, men aldrig sedda land.

Der glittrade en våg i solens brand,
Och ljumma fläktar skogens hvila störde,
Och öfver alpers ljusa spets jag hörde
Flöjttoner dallra kring den gröna strand.

O, det var här, jag drömde mig att vara!
Här var jag drucken af en säll berusning,
Den nejd, som var min längtans mål, är här;

Vid denna sjö med sina böljor klara,
Som gunga ljuft för vestanvindars krusning,
Min fagra dröm i verklighet sig klär.

II.

Hur här är skönt, hur herrligt här att vara
Vid denna strand, som gröna vågor skölja,
Vid detta berg, hvars toppar molnen hölja,
Och denna skog, der qvällens skuggor fara!

Hör alphorns klang, som dalens eko svara,
Se aftonrodnad bergets sidor följa,
Och stranden speglas uti denna bölja,
Hör, huru hjordens klockor klinga klara!

Här ville jag som Josua kunna se
Mot solen opp och bjuda den att stanna,
Till dess jag njutit och beundrat nog.

Om himlen ville här ett hem mig ge,
Med tack och lof jag lyfte upp min panna
Och aldrig, aldrig härifrån jag drog.

III.

Du strand, som smekes utaf solig vår
Och famnas ljuft af dessa böljor klara!
Du holme, der, att frommas bön besvara,
Maria-bilden mellan blommor står!

När dig jag ser, en suck ur hjertat går:
O, finge jag på dig en åbo vara,
Jag ville lifvets bittra strid mig spara
Och aldrig söka lyckans gömda spår!

Ja, egde jag en hydda der på näset,
Skild ifrån verldens flärd och äflan vida,
Med rosor klädd, och egde jag dertill

En liten hjord, som betade i gräset,
Och henne, som jag älskar, vid min sida!
I lifvet intet mer jag önska vill!

IV.

Du underbart smaragdegröna våg,
Der aftonsoln med varma kyssar brinner
Och strör sitt strålregn ut, förrn hon försvinner,
Du är det skönaste i Schweitz jag såg!

Här kunde jag bli qvar med tjusad håg
Och glömma bort, hur tidens flod förrinner,
När alphorns ljud från fjerran örat hinner
Och öfver glaciern går skyars tåg.

Ja, här jag ville hvarje morgon vakna,
Se morgonljuset alpens topp förgylla
Och isen speglas emot himlens skär.

Men dock jag skulle lifvets lycka sakna,
Och tårar skulle mina ögon fylla,
Om hon, som älskar mig, ej vore här.

Ett Napoleonsminne.

Under min första vistelse i Schweitz, för 17 år sedan, fick man en dag läsa i tidningarne en stor nyhet, att Napoleon III med sin kejsarinna skulle komma till Neuchâtel, på väg till Arenenberg, der kejsaren i ungdomen uppehållit sig och der han nu var egare af slottet.

Det vardt stor uppståndelse i vår lilla by, som låg i närheten. Naturligtvis skulle alle man ur huse, för att se det höga herrskapet. Min förut omtalade vän, «Nordens Herkules», och jag följdes åt in till staden, men vid jernvägsstationen var det rätt svårt att bana sig väg genom folkträngseln. Han fann dock på råd. Genom att sortera benen åt höger och venster och sträcka ut armarne i horizontal riktning, enligt den svenska gymnastikens regler, banade han sig väg som ett vädurskepp, och jag följde efter i hans kölvatten. Man mum-

lade väl omkring oss mer än ett *sacre bleu* och *mortbleu*, men vi bröto oss igenom och kommo fram ända till den dörr, hvarifrån kejsarparet med svit skulle träda ut, för att sätta sig i de väntande vagnarne och åka ned till staden. Under tiden saknade man ej föremål att se på och skratta åt. Gatpojkarne voro synnerligen lustiga. De svärmade som mygg och mottogo endast med glada skratt de många örfilar, som polisen gaf dem. Sådan traktering tycktes höra till deras dagliga kost. Några hade fått fatt i en stege, som de rest upp mot stationshusets vägg, för att bättre kunna se, och der klättrade de upp och ned under jubel och gyckel, till dess en polisman, som förgäfves tillropat dem många gånger: «Descendez, Messieurs, s'il vous plait!», slutligen blef förtörnad och ryckte bort stegen. Men det generade ej de glada ungdomarne. De läto stegen försvinna, men hängde sig fast vid lister och murutsprång och räckte lång näsa åt ordningsmaktens representanter. De kände sig oåtkomliga nu för både örfilar och knuffar, och jag tänker att polisen snart insåg, att det varit bättre, om den stormat uppför stegen och tagit slynglarne till fånga. Fastän, jag tror nog att de redt sig ändå, ty de klättrade som apor och skulle väl ha gifvit sig upp på taket, om det gällt. De som voro nere på marken fingo nu sota för de högt uppsatte kamra-

ternas halsstarrighet, och örfilar smällde, som om det skulle vara salut för de väntade höga gästerna. Pojkarne skrattade och polismännen skrattade, allt under det de, tydligen med gammal öfning, utdelade sinkaduser åt alla håll. Man hade roligt å ömse sidor, och för åskådaren var det omöjligt hålla sig från skratt, när en polisman, efter att ha gifvit en pojke en dugtig örfil, såg att det var hans egen son och utropade, icke «äfven du, min Brutus», men *pardon Monsieur!* Kusken, som skulle köra den andra vagnen näst efter den för kejsarparet bestämda, lät också sin långa piska klatscha på gaminernas ryggar, men om de trillade omkull, så voro de strax på benen igen, lika lifvade för upptåg och okynne. Man kunde tro att de spelade öfver, för att visa kejsarparet, att glada gaminer funnos äfven utom Paris.

Nu signalerades tåget in, och snart utträdde kejsaren, kejsarinnan och de uppvaktande. Intet hurrarop hördes. Det var alldeles tyst. Icke ens gaminerna gåfvo ljud från sig. Men en röst hördes öfver den allmänna tystnaden, ropande: «De som taga af sig hattarne äro nöt.» Då hviskade jag till min vän: «detta var nedrigt! Schweitz och särskildt kantonen Neuchâtel har att tacka Napoleon för så mycket, som du väl vet. Vill ingen annan på denna från Preussen befriade jord hurra för be-

friaren, så låt oss göra det!» Och dermed ropade vi *vive l'empereur!* och svängde våra hvita mössor. Vi fingo några som följde med i hyllningen, men de voro ej många. Kejsaren såg trött ut, och hans ansigte hade detta beslöjade uttryck, hvarom man hört och läst så mycket. Hans ekipering var just ej fin. Sommaröfverrocken hade spruckit i sömmarne. Kejsarinnan! Ja, hur skall jag kunna beskrifva det obeskrifliga! Aldrig hade jag förr sett en så tjusande fägring. Så måtte «Midsommarnattsdrömmens» Titania ha sett ut. Det var en skärhet i hyn, en, så att säga, månskenslikt ljuf belysning öfver alla ansigtets drag, som väl endast kunnat, med risk af att misslyckas, efterhärmas af någon bland den italienska renaissansens kolorister. Figur och hållning voro värdiga Canovas mejsel, tycktes mig. Uttrycket var på en gång lefnadsfriskt och svärmiskt drömmande, som om hon sett i fjerran de vidriga öden som hon sedan skulle upplefva. Ja, om alfer och sylfer kunna visa sig här på jorden, så måtte hon ha tillhört detta slags väsenden. De intryck jag skildrar äro ej ögonblickets, ty under visst ett par månader fick jag tillfälle att ofta se henne i Neuchâtel. Den sorgliga orsaken till hennes opåräknadt långa vistelse i staden skall jag strax berätta.

Majestäterna och deras följe stego upp i vagnarne, och så skulle det bära af utför den långa

och branta backe, som leder ned till staden. På det ståtliga hotellpalatset Bellevue, liggande nere vid sjön med den herrligaste utsigt öfver alperna, hade middag bestälts, och dit väntades de höga resande. Men det vardt ingen middag. Man fick annat att tänka på.

Just som vagnarne satte sig i rörelse, hördes en gäll hvissling från ett lokomotiv inne på stationsområdet, och hästarne för den ofvan omtalade andra vagnen började skena. Kusken som körde kejsarparets vagn hade nog besinning att snabbt svänga åt sidan och låta de skenande hästarne rusa förbi utför den branta vägen, följda af två vagnar, hvilkas förspann grepos af samma yrsel. Snart lågo de tre vagnarne kullvälte, med hjulen i vädret. Marskalk Forey, Prinsessan Murat, kejsarinnans lektris, och kuskar och betjenter rullade om hvarandra på marken, mer eller mindre svårt sårade. De infördes, tillsammans nio personer, på ett närbeläget sjukhus, för att erhålla den första nödiga vården. Den kejserliga vagnen vände genast och kejsarparet följde in med de sårade. Folkmassan, upprörd och skrämd, skingrade sig, för att samlas vid Hotel Bellevue och der invänta kejsarparets ankomst från sjukhuset. Der kräfde snart döden sina offer. Kusken på den vagn som först kommit i sken, han som nyss så muntert med piskan trakterat gaminerna,

dog efter en stund, liksom ett par andra af betjeningen icke kunde räddas till lifvet. Kejsarinnans lektris, mycket omtyckt af sin höga herrskarinna, dukade äfven under för de skador hon erhållit.

Efter en timme kommo de kejserliga högheterna. Främst gick kejsaren, dyster och synbart försjunken i tankar. Helsningarne besvarade han matt och kastade endast skumma och sväfvande blickar på de kringstående. Jag kan ej säga, ehuru jag långt ifrån hör till hans förkättrare, att han gjorde något behagligt intryck. Under de sänkta ögonlocken tyckte jag mig, liksom i hela hållningen, se konspiratören och edsbrytaren, det olyckliga offret för ärelystna och egennyttiga främjare af hans *Idées Napoléonniennes*, från hvilka goda vänner han tyvärr aldrig kunde göra sig fri. Annars kan man väl med skäl säga, att Frankrike sällan varit så lyckligt som under de 19 år han styrde det och gaf det lugn, välmåga och «gloire». Decembermannen misslyckades till sist. Septembermännen, med Gambetta och Jules Favre i spetsen, ha ej behöft så många år, för att bankruttera.

Men, jag återkommer till det sorgliga intåget i Neuchâtel. Efter kejsaren kom kejsarinnan, gående vid sidan af en bår, hvarpå fördes prinsessan Murat, afsvimmad, blek som en vaxbild, med klufven underläpp, men så skön, att man tyckte sjelfva liemannen

borde betänka sig, innan han mejade af denna blomma. Kejsarinnan gick bredvid båren, hållande den afsvimmades ena hand, som låg vanmäktigt utsträckt på båren. Hon gret som ett barn, och tår efter tår smög sig från de sänkta ögonen nedför hennes kinder.

Nu blottades allas hufvud för sorgens och smärtans majestät, och under stumt, men stämningsfullt deltagande såg man båren med sin börda försvinna genom hotellets vestibul.

Dunkla rykten började emellertid sprida sig om ett tillämnadt attentat, som vid detta tillfälle skulle blifvit från plan till handling. Kejsaren hade strax yttrat sin misstanke med afseende på den olycksbringande hvisslingen från lokomotivet. Möjligen var den ej beräknad, många ansågo att det varit en tågvexlings-signal, men icke mycket sannolikt är det, att man på denna jemförelsevis lilla station skulle ha behof af att vexla tåg in eller ut i nästan samma ögonblick som det kejserliga tåget stannat på perrongen. Saken såg onekligen något mystisk ut. Säkert är, att en mängd oroliga och misstänkta sällar hade samlats här på gränsen, från Paris, Genève och andra härdar för politiska anslag, och att många sådana krabater hade under förklädnader och falska pass smugit sig öfver gränsen. Aftonen före kejsarparets ankomst hade man på de

för deras vidare fortskaffande bestämde vagnarne funnit skrifvet med krita *boskapsvagn* (voiture des bestiaux). Stadens myndigheter blefvo emellertid lika upprörda, som befolkningen. Om det nu varit fråga om att hurra för kejsarparet, så tror jag ej att min vän och jag skulle blifvit ensamma om hyllningen. En allmän förstämdhet rådde i staden. Man tyckte ju, helt naturligt, att det var ledsamt att Neuchâtel skulle blifva platsen för denna tvetydiga händelse, som onekligen kunde gifva anledningar till gissningar om brottsliga anslag.

En timme efter kejsarparets sorgliga intåg i hotellet, sågos de åka upp till sjukhuset. för att underrätta sig om de sårades tillstånd. Kejsar Napoleon tycktes nu se mera bister ut, som om han rufvade på ett «*quos ego*». Kejsarinnan hade samma förtjusande uttryck af smärta och vemod, som då hon gick vid Prinsessan Murats bår. Hon visste ännu ej, om hennes lektris, som hon höll så mycket af, var lefvande eller död. Vid framkomsten fick hon veta, att döden segrat öfver lifvet.

På kejsarens begäran anställdes dagen efter denna tilldragelse en rättslig undersökning, som dock icke ledde till några upptäckter. Huruvida någon sammansvärjning för ett attentat varit i fråga eller ej, derom kunde, trots fortsatta spaningar, ingen upplysning vinnas.

Efter några dagar reste kejsaren till Arenenberg. Kejsarinnan deremot, som ej ville resa, förr än hon sett de sårade och sjuka återställda, stannade qvar nära två månader, föremål för befolkningens vördnad och deltagande. Hon visade äfven i rikt mått prof på den ömhet för lidande, fattigdom och nöd, som var ett ädelt drag i hennes lynne. Och på många sätt blef hon också, utan pomp och ståt, hyllad af Neuchâtels befolkning. Den första likgiltigheten försvann alldeles. Man började erinra sig menniskovänliga och vackra handlingar från hennes lif, t. ex. när hon skänkte åt välgörande ändamål de 600,000 francs, som staden Paris vid hennes förmälning anslog till inköp af ett smycke såsom gåfva åt Frankrikes unga kejsarinna. En dag öfverlemnades åt henne genom en deputation från stadens damer en praktfull bukett, och på många sätt lade man sina sympatier i dagen.

Nu, efter sjutton år, hur mycket är ej förändradt! Kejsardömet är störtadt omkull, ej utan kejsarinnans förskyllan, som ville ha sitt «petite guerre à moi», kejsaren är död, likaså marskalk Forey, krigsministern 1865, och prinsessan Murat. Kejsarinnan lefver landsflyktig, sörjande både make och son. Med hennes verldsliga höghet är det förbi, med hennes förhoppningar på napoleonidernas framtid väl äfven.

Kanske, menskligt att döma, att det varit lyckligare för henne, om hon vid katastrofen i Neuchâtel fått dela deras öde, som ej kommo derifrån med lifvet, än att skola upplefva de tilldragelser, som äro fästa vid namnen Sédan, Wilhelmshöhe, Chislehurst och Zulukaffrernas land!

Missionären.

En dag gick jag in i en antiqvarisk bokhandel i Neuchâtel och öfverraskades der af att se en hvit Upsalastudentmössa ligga på en stol. Någon egare till den såg jag dock ej.

— Hvem tillhör den der? frågade jag.

— En svensk professor, som är derinne i andra rummet, svarade man.

Jag gick dit in och fann min landsman fördjupad i att studera arabiska och syriska böcker. Presentationen var snart gjord, och så gingo vi tillsamman och slogo oss ned på ett närbeläget kafé. Nu började jag att taga min nya bekantskap i närmare skärskådande. Professorn, eller, som han sjelf kallade sig, studenten, var en liten, mager man, med uttrycksfullt ansigte, prydt af helskägg och glasögon. Energi och spänstighet röjde han i figur och hållning, och när han tog mig i handen, kändes det, som jag förmodar att en spik känner det i ett skrufstäd.

Snart voro vi i ett förtroligt samspråk, och med mycken liflighet i tal och åtbörder berättade han för mig sina skiftande öden. Son af ett torftigt hem oppe i Wermland, kom han till Upsala och «tog studenten». Så tänkte han taga graden och derefter prestexamen. Ifrigt studerade han österländska språk, och det föreföll mig som om han deri måtte ha blifvit verkligt hemmastadd. Hans uppmaningar att vi skulle tala arabiska, hvilket tydligen ej var beräknadt på ett skrytsamt uppträdande, måste jag på fullgiltiga skäl afböja. Vi talade samman på vårt modersmål, och emellanåt, för roskull, på franska och italienska. Han var, på grund af sina resor, slängd i båda språken, och jag begagnade gerna tillfället att öfva mig till större färdighet.

Han omtalade nu, huru han af brist på medel att uppehålla sig vid akademien hade först försökt skaffa sig mynt genom att under ett par år vara informator. Men han trifdes ej dermed, och besparingarna voro till slut ej stora, ty under tiden hade han måst af sin lilla lön afbetala skulder i Upsala. Då beslöt han att blifva missionär. Helst ville han komma till Arabien och omvända beduiner till kristendomen, ty han påstod det vara synd, att ej ett så intelligent folk blef kristet. Abyssinier och kaffrer kunde man gerna låta vara i fred, menade han, ty de voro ej värda bättre än att vara hed-

ningar. Och genom att göra araberna kristna skulle man få bort deras ohyggliga slafhandel på Afrikas ostkust.

Så stärkte han sin reskassa genom ett litet lån och for till missionsinstitutet i Basel, der han flitigt studerade arabiska och förberedde sig till sin mission. Han visade mig betyg derifrån, som mycket fördelaktigt vittnade både om flit, kunskaper och hedrande uppförande.

Men han skulle aldrig blifva missionär, fastän han förklarats mogen för att begifva sig åstad. En sak förstörde alla hans framtidsplaner. Han var passionerad tobaksrökare. Så gick han en dag upp till missionsinstitutets föreståndare och sade kort och godt: Jag kan ej resa ut som missionär.

— Hvad säger ni? Hvad är orsaken till detta? Vi äro alla ense om er duglighet. Ni har väl ej blifvit likgiltig för den sak, som ni visat er omfatta med så varmt nit?

— Nej, visst icke, men jag är passionerad tobaksrökare och har förgäfves försökt att bekämpa min lidelse. Den som ej kan undvara ett njutningsmedel, som egentligen är onaturligt, han duger ej till missionär. När man ej kan försaka, så är man en slaf, och man skall kunna vara herre öfver sig sjelf, då man vill uppträda som bot- och bättringspredikant för andra. Farväl, mina herrar! Och så gick han.

Han gick långt. Med renseln på ryggen vandrade han åt södern. Här och der stannade han och förtjenade sig medel till uppehälle genom att på boktryckerier ställa sig som sättare af arabiska, syriska eller hebreiska typer och läsa korrektur i samma språk. Så kom han till Paris, vandrade genom Porte S:t Denis in i verldsstaden, med sin vän i munnen, det vill säga den oundvikliga snuggan, som hindrat honom från att träda i Livingstones fotspår. Men här började svårigheterna på allvar, En och annan renskrifning för studenterne i «Quartier latin» gaf ej stor inkomst. «Les étudiantes» voro med sina händiga fingrar farliga medtäflarinnor. Hvad som kunde undvaras af hans lösörebo fick småningom förvandlas i francs och centimer, och dagligt bröd var honom svårt att skaffa sig.

Men lyckan vardt honom plötsligt bevågen. När han en eftermiddag satt sorgmodig på Place de Vosques, der de platsen omgifvande gamla egendomliga husen mest äro bebodda af pensionerade officerare, och der man tycker sig vara långt borta från verldsstadens brusande lif, kom han i samtal med en gammal kapten, som varit med i fälttågen i Algeriet 1830. Han var dekorerad med hedderslegionen och med många ärr af sabelhugg. Gubben började omtala sina krigsäfventyr, och när han fick höra att vår Upsalastudent förstod arabiska, vardt

han högst intresserad. Nu talades det arabiska, så att väl alla Zouaver och Spahis skulle med förtjusning ha velat vara med derom.

— Jag är något bibliofil på gamla dagar, sade den krutstänkte krigaren. Jag har samlat några arabiska böcker, som jag icke riktigt kan tyda. Vill ni hjelpa mig till rätta?

— Ingenting hellre, svarade vår tillämnade missionär, och dagen derpå började lektionerna, som fortgingo under två månader, till ömsesidig belåtenhet. Men så dog den gamle lärjungen, och läraren, som blifvit frikostigt betald för sin undervisning, stod nu en vacker dag på en boulevard hjelplös, men icke rådlös.

Han skaffade sig nu anställning som biträde vid uppackning af bomullsbalar hos ett stort köpmanshus. Han sysslade härmed hela dagen, och om nätterna läste han österländska språk. Men så vardt det snart slut med den inkomstkällan, och nu måste han åter taga renseln på ryggen. Det bar nu af till Italien. Under vägen nödgades han afyttra det bästa af sina klädespersedlar, så att han vid gränsen möttes med misstroende, hvarför han gick tillbaka in i Frankrike och tog dagsverken som vedhuggare. Af förtjensten kunde han något snygga opp sig.

«Inte vill jag, sade han, komma in i Italien och se ut som en lösdrifvare. Der kunna de nog sjelfva se

ut som gentlemän, om de också icke ha mer än ett segelgarn att drapera sig med, men den konsten har jag icke lärt vid Fyris, och inte sedan heller.»

Han kom dock ej längre än till Firenze, ty der fann han sig utblottad på alla medel. Alltså tillbaka igen och öfver Simplon till Schweitz, der jag nu träffade honom i Neuchâtel. Att börja med bodde han på ett litet värdshus uppe i bergen och lefde på 25 centimer om dagen. Inkomsten för att bekosta logis och vivre fick han genom att gifva lektioner i arabiska åt en professor vid högskolan i Neuchâtel.

Så blef han då införd i den familj, der jag hade mitt stamhåll och derifrån rekommenderad till en annan familj, der han antógs som lärare. Att han ej fick undervisa de unga flickorna i arabiska, gjorde honom ondt, men han fann sig snart väl hos sitt vänliga herrskap. Nu fick han riktigt goda dagar och hade väl ej sedan länge befunnit sig i sådan välmåga. Han gjorde sig också omtyckt af alla för sin redbarhet och samvetsgrannhet. Dertill var han liflig som en sydländing, alltid vid godt lynne och villig att vara med om skämt och munterhet, ständigt utan att bryta mot god takt och «comme il faut».

När jag skildes från honom i Schweitz, föreföll det mig osäkert, om jag någonsin skulle få

återse hans af ärlighet och vänlighet präglade ansigte, men några år derefter öfverraskades jag, på väg till Stockholm, att se honom på en jernvägsstation stå och läsa igen sin kappsäck, sedan han derur uttagit en bok, förmodligen en på arabiska. Det vardt en väldig handtryckning.

— Hvart skall du hän? frågade jag.

— Till Upsala, svarade han, ty borta är bra, men hemmma är bäst.

— Hvar kommer du från?

— Från Spanien. Men jag får skynda mig, ty jag har ej råd att resa på snälltåget, annars kunde vi ha fått sällskap norrut och så skulle du fått höra mycket som händt mig, sedan vi sist träffades. Med ett arabiskt *Salim!* sade han farväl, och så skildes vi åt.

Hans senare öden känner jag ej.

Chillon.

Det ljuder strängaspel och sång
Från slottsgemaken på Chillon,
Och ädla damer tråda dans
Med riddare af svärd och lans.
Af eldigt vin pokaler fyllas,
Och fursteparet nådigt ser,
Hur af vasaller höjs och hyllas
Savoyens blodiga banér.

Då hörs från hvalfven under sjön
En suck, liksom en ängslig bön.
Den sväller sakta till ett skri
Om fångenskap och tyranni.
Det är en frihetshjeltes qvidan,
Som genom borgens murar går,
Ett hjertas qval, som i förbidan
Om frälsning under smärtor slår.

François Bonnivard, som suckar här
Vid pelarn, som din kedja bär,
Och genom gluggens smala rand
Ser strimmor blott af sjö och land!
Haf tröst, ty snart skall stridsrop skalla,
Ditt fängsels dörr skall öppnad bli,
Din boja ned till golfvet falla —
«Genève är fritt och du är fri!»

Du slott, der våldet jemt höll fest
Och grymhet var en hedersgäst,
Fastän kring dina murar grå
Som hamnar dystra minnen gå,
I denna nejd du sinnet tjusar,
Din blodskuld ej min njutning stör,
Ty i den våg, mot klippan brusar,
Jag nutids frihetsröster hör.

Rousseaus Ö.

(Lac de Bienne.)

Här fann du fristad för en tid,
Du vandringsman i andens verld,
Som hade tvifvel, kamp och strid
Till följe på din lefnadsfärd.
Här vaggades till ro den våg,
Som svallade uti ditt bröst.
När skog och sjö och alp du såg,
Du tog ifrån naturen tröst.

När vid ditt skrifbord nu jag står,
Der dina tankar fingo form,
Och af din känslas bittra tår
Vardt lugnad lidelsernas storm,
Jag tänker: hvad är snillet väl,
Om hjertat ej med frid kan slå?
Om man tar skada till sin själ,
Hvad gälla ryktets slantar då?

Ty det är sant, från först till sist,
Att om jag verlden bättra vill,
Jag först bör bota egen brist,
Det är en pligt som hör mig till.
Hvad är väl trädets stolta stam,
Om kärnan ej är frisk deri?
Och varder äran ej till skam
Vid snöda lustars tyranni?

Men om, Rousseau, din bild ej är
Från mensklig svaghets fläckar fri,
Jag vördar dock ditt minne här,
Din ofärd och ditt svärmeri.
Som du, jag älskar denna ö,
Der skogen kransar berg och dal
Och från den spegelklara sjö
Sig smyger qvällsvind ljuf och sval.

En teaterqväll i ett dårhus.

Först några inledande ord, kanske mer än några!

I Schweitz finnes en vårdanstalt för sinnessjuka, kallad *Prefargiers*. Hela den storartade anstalten är en gåfva af en rik Schweitzare, hvars donation representerade en summa af omkring två millioner francs.

Anstalten är säkert en af de yppersta som finnas. Hemma hos oss hade vi, vid den tiden jag talar om, det gamla Danviken, som likväl redan blifvit föremål för Sondéns välgörande, reformatoriska verksamhet och det mönstergilla hospitalet i Wexiö, der Liedholm verkade.

Den storartade inrättningen ligger i en synnerligt vacker trakt, ej störd af jernvägsbuller eller landsvägstrafik. Sjelfva hufvudbyggnaden är kolossal och den omgifvande parken både stor och vacker. Till anstalten höra vidlyftiga trädgårdsland och parceller, der de sjuka af alla klasser kunna få tillfälle att genom trädgårdsskötsel, och jordbruk i

smått, lugna sina sinnen. Dessa sysselsättningar, sade öfverläkaren, hade alltid visat sig ha ett välgörande inflytande på de olyckliga. Hela det vidlyftiga området var omgifvet af ett starkt och högt jernstaket, hvilket dock alldeles doldes af en väldig, lefvande häck af buskar och träd, för att de sjuka icke skulle finna sig vara inspärrade och derför blifva oroliga. Utanför var en bred graf och en konstgjord vall, som ej var lätt att klättra öfver. Inomhus voro också många försigtighetsmått vidtagna, för att hindra rymningar. Anordningarne voro här gjorda med samma beräkning på att all möjlig säkerhet skulle vara förenad med skonsamhet mot de inspärrades känslor. Så voro t. ex. alla fönstren i cellerna visserligen försedda med jerngaller, men jernen voro inlagda i fönsterposterna, så att de ej syntes. Ett anfall att komma ut genom fönstret, när det var stängdt, var omöjliggjordt. De till utseendet oskyldiga fönsterposterna och listerna kunde trotsa hvart försök till att på den vägen komma från fångenskapen.

Dock voro rymningar icke sällsynta, och rymningsförsök talrika. En vacker dag försvann en f. d. guvernant, — guvernanter funnos i stor mängd på den qvinliga afdelningen af vårdanstalten — och man kunde ej förstå, huru hon burit sig åt, för att komma på fri fot. Först efter en vecka lyckades man fånga henne tio mil från Prefargiers, uthungrad

och utmattad. Hon lät utan motstånd föra sig tillbaka.

Som ett bevis på, hvilken sjelfbeherrskning och själsnärvaro betjening, vårdare och vårdarinnor kunna tillegna sig, vill jag berätta följande händelse, som tilldrog sig under den tid jag vistades i trakten.

Ett ungt fruntimmer, en lärarinna från Genève, hade blifvit såsom «alienée» här intagen och hade sedan lång tid visat sig mycket lugn och foglig. Men en dag, då hon befann sig på sitt rum, kom ett vildt lynne öfver henne, och hon kastade sig med ens genom det öppna fönstret från andra våningen ned på platsen framför dårhusets hufvudbyggnad. Utan att hafva det minsta skadat sig, rusade hon, försedd med en stor köksknif som hon vetat förskaffa sig, i fullt raseri emot en sköterska som satt utanför med något handarbete. Att visa sig skrämd och försöka fly eller göra motstånd, skulle ha varit dålig taktik. Sköterskan valde en bättre. Då den vansinniga stod framför henne, med gnisslande tänder och knifven i högsta hugg, blef hon sittande helt lugn, och med en uppsyn af förvåning sade hon endast: «nå, det må jag säga! Det var icke alls «comme il faut» att taga vägen genom fönstret, då man har dörren att gå ut igenom. Och så en köksknif i handen! Har man sett en dam, som gör anspråk på bildning, uppföra sig så be-

synnerligt?» Den vansinniga lät knifven falla i gräset och gick stilla och beskedligt upp på sitt rum igen. — «Ja, så måste man förstå att behandla dem, sade öfverläkaren till mig, men det kräfves lugn och vana».

Bland underliga sjukdomsgriller, som förekommo här, vill jag nämna om en gammal dam från Zürich, som fått i sitt hufvud att hon var en törnros, hvilken skulle vissna, om den ej ständigt vore i vatten. Man måste låta henne dagligen sitta med fötterna i en balja med kallt vatten, som ofta skulle ombytas. Ville man borttaga detta besynnerliga aqvarium, så vardt hon våldsam. Annars var hon lugn och gladde sig åt att vara «frisk som en ros». Hennes fysiska helsa led, märkligt nog, intet af denna vattenkur.

En dag gick jag ut till Prefargiers, men träffade ej öfverläkaren hemma. Min afsigt var den gången att bese biblioteket, som jag ej förut haft tillfälle att taga kännedom om. Med helsning från öfverläkaren, erbjöd sig en person att vara min ledsagare och förevisa både bibliotheket och köksdepartementet och allt annat som jag önskade. Det var en medelålders man med fördelaktigt utseende, som gjorde sig till min cicerone och liksom det var intressant att se bibliotheket, ganska rikhaltigt och naturligtvis särskildt utvaldt, så saknade det ej heller sitt intresse att blicka in i de vidlyftiga lokalerna

för sjuklingarnes bespisning, som just pågick. Som bekant hafva de glupsk aptit, när ej deras fixa idé är att svälta, och maken till kittlar och grytor och stora matportioner har jag aldrig sett. Min ledare och jag samtalade lifligt om både ett och annat, och jag hade ej den aflägsnaste aning om, att jag vandrade kring med en dåre. Så var dock förhållandet, och jag fick snart märka det. När vi kommo upp i en lång korridor, påskyndade han hastigt sina steg förbi en mängd dörrar, orolig och flämtande. Jag hade svårt att följa med, men situationen intresserade mig, och jag följde. Slutligen gjorde han halt vid en liten dörr, stirrade på mig med ett helt annat uttryck i blicken än förut och frågade mig med skrikande röst, om jag ville se Garibaldis rum.

— Han är väl inte här, sade jag, lugnt frågande, ty att göra en bestämd invändning, kunde varit farligt, och jag var nu på det klara med, att min vänlige cicerone led af monomani.

— Jo, visst är han här. Här bor han ju. Garibaldi, det är ju jag! Det här är mitt rum. Följ nu in med, så skall ni få se, hur jag har det!

Jag tackade, men var nog försigtig att säga mycket artigt: *après vous, Monsieur*, och lyckades dermed få Garibaldi att först gå in. Derpå retirerade jag ut, vred om nyckeln och skyndade mig rapportera att mannen fått ett anfall. Man tog saken lugnt

och sade mig, att jag troligtvis ingenting skulle ha riskerat, om jag följt med in i rummet, om ej att möjligen blifva öfvervåldigad af förvirradt prat. Jag hörde sedan, att han 1860 varit med Garibaldi vid Milazzo och der sårats i hufvudet af en granatskärfva, som åstadkom sjuklighet i hjernan och gjorde honom till patient på ett dårhus. Han var vanligen lugn, men när Garibaldi-grillerna kommo öfver honom, kunde han bli något våldsam. Dock lugnade han sig oftast ganska snart och försjönk i drömmerier. Efter uppvaknandet derifrån var han ej mera Garibaldi, utan sansad och till utseendet normal, till dess nästa anfall kom.

Nu kommer jag till teaterqvällen, och till skildring af den märkvärdigaste sceniska representation, som jag varit med om. Den var, för mig åtminstone, egen i sitt slag, och jag får väl aldrig mera anledning att uppträda som kompars vid en teaterföreställning i ett dårhus. Om jag blott skulle varit åskådare, hade det väl gått an, men nu vardt det fråga om att uppträda som skådespelare. Jag har aldrig dugt dertill, och lyckligtvis har jag ej på något sätt fikat efter ära i den vägen. Men, att spela för klokt folk, det är kanske svårare, än att spela för dårar. Vid detta tillfälle kunde man åtminstone vara viss om, att ingen recensent skulle med trycksvärta öfverstryka de bragder man utförde.

Nu skall jag berätta förloppet.

En dag kom öfverläkaren till den familj, der jag hade min vistelse, och hade till sitt ärende att fråga oss, om vi ej ville låta locka oss att spela komedi för dårarne på Prefargiers. Efter hållen konferens med goda vänner och trogna grannar beslöto vi oss för saken och lofvade hvarandra, att vi skulle göra vårt bästa. «Spela komedi» kunde vi naturligtvis allesamman, eller också tänkte vi lära oss det vid repetitionerna, hvaraf vi väntade oss det mesta nöjet. Men att välja lämpliga pjeser, det var ej lätt. Gift-, mord- och dolkpjeser kunde ej komma i fråga, ej heller dugde det att uppträda i ett dårhus med sentimentala, känsloupprörande scenframställningar. En föreslagen pjes måste vi stryka från vår repertoar, derföre att deri skulle höras «starka trumhvirflar» bakom scenen, en annan derför att primadonnan skulle i en scen ringa på en klocka under utbrott af vrede för det ej kammarjungfrun infann sig, en tredje fingo vi öfvergifva derför, att stolar och bord skulle slås omkull och hela bordservisen kastas ut genom fönstret. Slutligen fingo vi fatt på några oskyldiga «proverbes» och några pjeser från «Theatre des enfants», och de sista tyckte vi särskildt vara lämpliga för de stackars enfants perdus, som vi skulle försöka roa. Och så började repetitionerna. Ofta utfördes

de på ett herrligt beläget och rikt utstyrdt landtställe. Sjön och hela alpkedjan utgjorde fonden, och de gröna sluttningarna af Jura voro kulisser. Repetitionerna voro, som vanligt vid societetsspektakler, fulla af lustiga episoder, och nog skrattade man på min bekostnad, när jag alldeles glömde repliken och i stället i qvällens alpenglühen hänryckt såg på luftförtoningarna kring Mont Blanc. Jag tvangs med mildt våld att se i min utskrifna rol i stället, läsa bättre öfver och icke låta tankarne flyga för långt utåt horizonten. Men glada voro vi i vår trupp och «hög och sann konstnärlig anda» gjorde vi åtminstone försök till att framkalla. Vi deklamerade, gestikulerade och repeterade, allt under det klockorna skramlade och klingade från de hjordar, som drefvos från betesmarkerna oppe på bergen ned i dalarne. Mellan akterna togo vi oss en svängom i gröngräset och läskade våra vältaliga strupar med godt vin och drufvor.

Så kom då den stora dagen, när vi skulle uppträda på tiljan. Vi tågade åstad med våra kostymer dels i handen dels på en liten barnvagn, en Thespis-kärra i miniatyr. Jag kom att tänka på det ambulatoriska teaterbandet i Scarrons Roman comique, fastän vi voro nu anständigt ekiperade och drogo ej ut för att inhösta pengar. Att vi väntade oss ära, det var ju klart, och för att rik-

tigt förbereda oss till dess vinnande, repeterade vi under hela vägen. Och skämt och munterhet höllo oss vid godt lynne. Om någon af de unga damerna kände rampfeber redan på afstånd, så lugnades hon med, att vi kunde dock aldrig bära oss så tokigt åt, som de, för hvilka vi skulle spela. En och annan hade dock ständigt orolig hjertklappning, antingen vägen gick uppför eller utför eller jemnt framåt.

När vi framkommo, begynte maskering och regissering på fullt allvar. Den lilla teatern var riktigt treflig, och ingenting saknades för att värdigt sätta våra pjeser i scen. Vi hade både kulisser, ramp och ridåer och orkester af piano, flöjt och fiol. Såsom vår regissör tjenstgjorde en af de på anstalten intagne, en f. d. sekreterare i utrikesministeriet i Petersburg, der han haft mycket anseende såsom i hög grad duglig och flitig och åtnjöt stort förtroende af regeringen. Han var nu här patient, ty han hade helt plötsligt, troligen på grund af öfveransträngning, fått i sitt hufvud att han ingenting kunde taga sig till, förföll derför i overksamhet och dåsighet och sändes så hit för att erhålla bot. Bildad och fin från topp till tå, var han angenäm att göra bekantskap med. Ingen kunde misstänka att han var, som det heter så fult i Sverige, «galen», men normal var ej den unge mannen. Han

var sjuk, «aliéné». Hans sjukdom var apathi, som dock något gifvit vika sedan han kom till anstalten. För tillfället var han full af verksamhetslust. Han sminkade och pomaderade och kostymerade och gjorde klokt allt hvad han gjorde.

— Nå, frågade jag på franska, hur tror ni att det här kommer att gå?

— Jag tror, svarade han på svenska, med lätt brytning, att det kommer att gå förträffligt.

— Åh, talar ni svenska, utropade jag öfverraskad, ty, fastän vi ofta träffats, hade vi alltid samtalat på franska.

— Nej, nej, svarade han. Jag har endast varit några dagar i Stockholm, der jag lärde mig litet svenska! Nej, jag vill ej misshandla ert vackra språk. «Parlons français, Monsieur, s'il vous plait.» Bekant är, hvilket ypperligt språksinne ryssarne äro i besittning af, och jag är viss om, att han nog skulle kunnat tala mera svenska, än han gjorde.

Nu började föreställningen, efter några musiknummers utförande. Ridån gick upp, och jag såg framför mig väl hundra dårar af båda könen. Naturligtvis var det endast «de lugna», som fått vara med om nöjet, men dock var hvarje bänk å båda sidor bevakad af en sköterska eller vaktmästare. Riktigt säker kunde man ju ej vara, fastän publiken var en elitkår af dårhushjon. Spelet gick bra på alla

händer, som det heter, och dårarne voro öfvermåttan förtjusta. De applåderade och skrattade som — ja, som tosingar. Underligt och nästan hemskt var det, att se de snabba öfvergångarna från hejdlöst skratt till det stelaste allvar. Det var, som när man hastigt vänder bladet i en bok. Intet minspel som antydde, att den ena stämningen småningom lemnade rum för en annan. Nej, nästan spökaktigt blefvo skrattmusklerna som i ett nu liksom paralyserade, för att strax efter lika hastigt kallas till lif igen. Vi voro dock ej rädda, men när jag i sluttablån i sista pjesen skulle träda fram till rampen och sjunga en kuplett, hvilken jag skrifvit på franska till en svensk melodi, och då såg alla dessa stirrande ögon, med uttryck af vanvett och glädje i underlig förening, då höll jag nästan på att som salig Dumbom komma af mig — icke vid ingången, utan vid utgången. Det kändes något kusligt. Ridån föll, och under skallande applåder vardt hela sällskapet framropadt. När vi sedan gingo ned i salongen, blefvo vi från alla håll betackade. En vördnadsvärd gråhårsman, en gammal rysk bojar, komplimenterade oss på vackraste franska, och en ung dam försäkrade oss om, att vi spelat «so schön wie die Vöglein singen im Walde».

Sedan hade vi en glad supé hos öfverläkaren och vandrade hem i den vackra sommarnatten, sjun-

gande och skämtande och mycket nöjda med vårt uppträdande.

Dagen efter fingo vi ett tacksägelsebref från Prefargiers, med antydan om, att vi väl kunde gifva gästroler ännu en gång.

Deraf blef dock intet, och detta var väl både första och sista gången, som jag varit med om att spela komedi i ett dårhus.

Pilati Död.

(Fragment.)

Scenen är en vild fjelltrakt i Schweitz, omgifven af snöhöljda bergspetsar. Täta dimmor draga långs åt de underliggande bergens sidor, tränga sig in i klyftorna och borttaga utsigten öfver dalarne och *lacus lucarnus*, nu kallad Luzernersjön och Vierwaldstättersjön. Morgonen gryr.

PILATUS sitter på ett klipputsprång, som brant stupar ned i en alpsjö. En slaf står bakom honom.

PILATUS.

Slaf, gå din väg! Jag ensam vara vill.

SLAFVEN.

Men herre —

PILATUS.

Gå! Dock lyssna vaksamt till!
Du går och kommer som din herre vill.

(Slafven går.)

PILATUS.

Nu är jag ensam. Är jag det? O nej!
Midt i fjellöknen ensam är jag ej.

Jag minnen har, som rastlöst mig förfölja,
Och så som bergen uti moln sig dölja,
Mitt sinne svepes in i mörka dimmor,
Och utaf ljus jag endast skymtar strimmor.
En blodig vålnad vållar all min nöd,
En jude, som jag dömt till korsets död.
Jag gjort med många så, ty sträng jag varit,
Det har Judæas folkhop nog erfarit.
Ty fruktan för att synas svag mig tvang,
Till dess att strängen på min båge sprang.
Jag rådde öfver allas lif och öde
Och sände hvem jag ville till de döde.
Mitt mod ej svek, förr'n denna olycksstund,
När mörkrets makter röjde sitt förbund.

Jag glömmer ej, när han framför mig stod,
Den Galileern, drypande af blod,
Med sår af gissel och af törnekrans.
Men aldrig såg jag blick så blid som hans.
Han sade, han var konung, men hur sällsamt!
Hans rike var ej utaf denna verlden.
Hvarifrån var det då? Jag mycket grubblat,
Men intet svar jag fått. Han gaf ej svar,
När jag med ängslan sporde: hvad är sanning?
Men majestätiskt lugn hans tystnad var.

Hvem var han? Son utaf en timmerman
I Nazareth? Jag det ej tänka kan.

Var han en gudason? Ah, det är fabler,
Att gudar sig med menniskor förena,
Heroer ha gudomlig börd och stamma
Från öfverguden eller mindre gudar,
Som deras stora hjeltetankar amma.
Det der tror ingen på. Blott sluga prester
Uppfunnit sådant, för att oss bedraga.
Jag trodde blott en stund på sådan saga,
När på mitt tribunal jag tveksam satt
I denna fasansfulla, långa natt.

Och dock, hur kunde han med sådant lugn
Uthärda smärtor och till döden gå
Och sedan ur sin graf på nytt uppstå,
Som sägnen menar? Nej, det är omöjligt.
Slikt kan ej ske. En korsfäst gud, som vaknar
Till lif igen, deri förnuft jag saknar,
Och ryktet syns mig både dumt och löjligt,

(Försjunker i tankar.)

* *
*

Men om det verkligt händt! Om *det* var sanningen,
Som han med ord ej ville mig förklara,
Men uti handling för mig uppenbara!
Hvad har jag då väl gjort, som honom offrat
Åt usla judars hat och grymma blodtörst!
Var jag en Pharisé, en Sadducé,

Vidskeplig narr och skrymtare som de?
Nej, jag föraktade dem — och ändå
Jag deras offer lät till döden gå. (Reser sig.)

Hvarföre dömde jag till döden, jag,
Som ej fann honom enligt romersk lag
Till något saker? Jo, de vilda skränen
Korsfäst! korsfäst, som ljödo i mitt öra,
De voro starka nog att mig förföra,
Och bilden utaf Cæsar der på Capri,
Som kunde mig på lösa grunder krossa,
Tyrannen, misstänksam och outgrundlig,
Som sist mig sände hit till sorglig landsflykt,
Allt mig förvirrade. Så vardt han dömd,
Han, som jag kunnat med ett ord förlossa.

Jag tvådde mina händer. Men alltid
Det tyckes mig, att blod dem lådar vid . . .
Dock, när jag saken lugnt vill öfverväga,
Har jag ej rätt att till min ursäkt säga:
Jag honom dömt, men honom ej förrådt,
Som den der mannen ifrån Karioth.
Hans skuld var större, Galileern sade,
När korsets träd man på hans skuldror lade.
(Försjunker åter i tankar.)

* *
*

Nej, jag har ingen rätt. Mig allt fördömer.
Blott qvalens giftpokal med rätt jag tömmer.
Ack, om jag följt min hustrus milda råd,
Att släppa honom lös och gifva nåd!

Se solen nu på himlen stiger opp
Och färgar eldröd fjellets nakna topp!
Än ligga dalarne i mörka töcken,
Och landet synes som en vidsträckt öcken,
Och sjöarne der nere synas grå,
Som om de buro isdrägt ofvanpå,

(Sätter sig igen, grubblande, men stiger hastigt upp och ser sig omkring.)

Hur allt förändrats nu! Se, Phoibos lyser,
Af dagens genier helsad på sin färd!
Allt ger han lif. Jag för hans blickar ryser.
Hans segervagn att se jag är ej värd.
Hvart hjul är ett Ixionshjul för mig.
Jag hör ej ljuset till. Åt mörkret går min stig.
Till underjordens makter, till de enda,
Jag tror på, hvilkas välde jag förstår.
Till Acheron, till Charons båt jag far,
Der Lethes flod för mig ej någon droppe har.

(Går fram till branten).

Välan! Jag är en romare, ej rädd!
Tag mot mig, dystra sjö, uti din bädd!
När jag försvunnit, lemnar jag mitt namn
Åt detta berg, och som en fredlös hamn,

Jag vandra skall, följd utaf spökens tjut . . .
Ett språng blott — och mitt lif har nått sitt slut.
(Han kastar sig utför klippan ned i sjön).

SLAFVEN (framträder, ängsligt forskande omkring).

Hvar är min herre? Manteln ligger här.
Har han sig mördat? Det ej möjligt är.
Hans svärd jag gömde undan sist i går,
Att ej han skulle ge sig banesår.
O! här vid branten jag hans fotsteg ser.
I mörka djupet han sig slungat ner.
Han brunnit upp i samvetsqvalens glöd.
Förfärlig lefnad fått förfärlig död!
(Flyr bort. Från fjerran hörs dånet af nedrullande laviner).

Mont-Cenis-tunneln.

Visst alla vägar föra
Till Rom, så har man sagt,
Och svårt det är att välja
Emellan trakt och trakt.
Att färdas *öfver* alperna,
Väl tjusning fins deri,
Men jag, på goda grunder,
Gick *genom* Mont-Cenis.

En hvissling! Nu vi rusa
Med vindens snabbhet fram
Emellan sprängda klippor,
Djupt under bergets kam.
Det vardt en plötslig tystnad.
Man tyckte litet hvar,
Att stunden var högtidlig
Och färden underbar.

Vid lampors matta skimmer
Man skymtar knappt, men hör!
Af muntra musikanter
Det stämmes upp en kör.

Och flöjter och fioler
Snart börja stämma in,
Allt medan strupen läskas
Vid pauserna med vin.

Det blef i tunnelns mörker
En underlig koncert.
Blott jernvägsvagnars rassel
Jag väntat höra här.
Hjeltetenorens solo
Ur «bella Elena» qvad.
Mig tycktes scenen sällsam
För en Offenbachiad.

Att bergens andar flydde
För så modern musik,
Det tror jag, fast i vagnarne
Fans tacksam publik. . . .
Men se, det ljusnar! Slutad
Är underjordisk färd.
I solsken strålar vägen
Till Italiens skönhetsverld!

Genova.

Hafvet, hafvet! förtjust jag ropar
I första stunden jag kommit fram.
Hur skönt det kännes att hafsluft byta
Mot Pariserboulevardernas dam!
Och svalkande fläktar från bergen gå,
Som grönklädda rundt kring golfen stå.

Hur ystra vågor kring Molon svalla,
Kastande skummet högt mot strand!
Blomdoft sprides af smekande vindar,
Och solen strålar på haf och land.
Palatserna skimra i yppig prakt,
Minnen af forntids ära och makt.

Hör, hvilket sorl från hamnen brusar!
Än, Genova, är du en mäktig stad,
Fast tidens vexlingar du måst pröfva
Och plundrade äro din storhets blad.
På långfärd gå dina skepp ännu.
Columbi stordåd ej glömmer du.

Jag är ju här på tröskeln bara
Till skönhetens vinkande paradis.
Hur herrligt månde der icke vara
För främling som fostrats bland snö och is!
Dock skall jag minnas, hur långt jag far
Ditt böljande haf och din himmel klar.

San Pietro in vincoli i Roma.

(Michelangelos Moses.)

Väldig du var, när folket du förde,
Frigjordt, öfver det Röda haf,
Väldig, när öknens klippa du rörde,
Öppnande källsprång med din staf.
Och när du kom från Sinais höjder,
Med lagens taflor af Jehovahs hand,
Och tuktade afguderiets fröjder,
Väg visade du till förlofvadt land.

Blott fjerran från fick du målet skåda,
En segerns hjelte du är ändå.
Det folk du frälste från träldoms våda,
Sitt Kanaan fingo dess söner nå.
Af tidens stormar det bortfördt blifvit,
Ditt drömda Zion förfallet är.
Men hvad du tänkt och åt verlden gifvit,
Visst med Guds finger det skrifvet är.

Folkhöfding! Hvar är din graf att finna?
Jehovah blott, som dig gömt, det vet,
Som lät dig, mätt utaf år, försvinna
Och gjort din död till en hemlighet.
Men här, liksom i de helga skrifter,
Du talar högt till en efterverld
Om stora syner och om bedrifter,
Som krönt med ära din lefnadsfärd.

På Monte Pincio.

I.

Vittorio Emmanuele! Fängslad i marmorn här,
Hur stolt på kraftig hästrygg
Din fångenskap du bär!
Hvem undrar derpå? Du skådar
Ut öfver ett frigjordt folk,
Hvars sekelgamla drömmar
Funno i dig sin tolk.

Liksom bland Piemonts klyftor
Du var en jägare båld,
Så krossade du den hydra,
Hvars vapen var list och våld.

Hur solen omkring dig strålar
På Monte Pincios höjd!
Lagrar och rosor dofta,
Och fåglarne jubla af fröjd.

Inunder dig ligger ditt Roma,
Med tempel, palatser och torg,
Ej mer en fånge som suckar
Af frihetslängtan och sorg.
Bort mot Vatikanen du ser
På San Pietros jättekupol
Med segrarens ädla stolthet,
Som vunnit ett ädelt mål.

Du konung, som fört till endrägt,
Hvad söndradt och sargadt var!
Du skrifvit ditt namn i häfden
Med guldskrift tydlig och klar.
Djupt böjer jag ned mitt hufvud,
När vid din bild jag står,
Och tänker: lefve ditt minne
Och Italiens frihetsvår!

II.

Hur skönt det är i tidig morgontimma!
Det stolta Roma för min fot jag ser.
Dess torn och kyrkor uti solsken glimma,
Utaf campagnan ser jag blott en strimma,
Men ökenbilden vidgas mer och mer.
Det är ej drömbildslif, som blott berusar.
Nej, sann är hvarje syn, som här mig tjusar.

De redan kommit upp till Spanska trappan,
Modeller från Sabinerbygdens berg.
Och se den munken der i slitna kappan,
Ett plagg som länge saknat form och färg.
Dock, Capucinern tar det ej så noga,
Blott från och till sitt kloster han får knoga.

Han stannar tankfull invid balustraden,
Men, finner han väl denna utsigt skön?
Med skumma blickar ser han öfver staden
Och böjer hufvudet, till stilla bön.
Hvad ber han för? För kungen eller påfven?
Jag tänker: för en god kollekt i håfven.

Men se, hvad marmorbyster här och stoder,
Som under palmer och cypresser stå!
Af sina söner stolt var Grachers moder,
Italien ses i hennes fotspår gå.
Här har i marmor en historia skrifvits
Om stordåd som till arf åt sekler gifvits.

Nu börja klockor att till andakt ringa,
I kapp med glada fåglars sångarkör.
Bland Romas kullar tonerna förklinga
Och snart ett dämpadt genljud blott man hör.
Till *forte* lifvet vaknar från *piano* . . .
Låt se, hvad nytt i «*Popolo Romano*»?

På Piazza del Popolo.

En varm Decembernatt det var.
Skuggorna härmade ljusa dagrar,
Och vinden svällande blomdoft bar
Från Monte Pincios rosor och lagrar.
På Piazza del Popolo jag stod,
Der jättesten tyder Pharaos minne.
Jag drömde mig hän till Nilens flod,
«Från österland ljuset», ljöd i mitt sinne.

Men snart kom annat uti min håg,
Ett nordiskt minne, ej af de blida.
I häfdernas fackelsken jag såg
Ett triumftåg fram genom porten skrida.
Hvem är det, som äran tager i famn,
Som signas med påflig och furstlig gloria?
Jag vill icke nämna hennes namn.
Det finnes ty värr i Sveriges historia.

Du fladdrande bubbla på tidens haf,
Som svek Gustaf Adolfs och Sveriges ära!
Väl har i San Pietro du fått en graf,
Men marmorvården tycks sorgflor bära.
Och om du vunnit absolution,
Fast Lützens hjelte skänkte dig lifvet,
Ditt slarf med stat och med religion
Som skamfläck är i historien skrifvet.

Palazzo Barberini.

(Guido Renis Beatrice Cenci.)

I Hadriani mausolé,
San Angelos starka fäste,
Jag inqvisitorernas sal fått se,
Ett minnenas hemska näste.
Jag stod på den plats, der förr du låg
I andlig och kroppslig pina,
När påfliga bödlar med tänger och tåg
Sargade lemmarne dina.

Jag gick derifrån, och står nu här
Och ser dig af konsten förklarad.
Du fallna engel, hur skön du är!
Ja, skönheten uppenbarad.
Med drömmande ögon skådar du fram,
I aning om dystra öden,
Brottslighet, fängsel och qval och skam
Och i ungdomens fägring döden.

Men, *Clemens*, som mildhetens namnsköld bar!
Ditt blad är svart uti häfdens gömma,
Och ej för påfvestol och tiar
Kan efterverlden ditt illdåd glömma.
Du må hennes skönhet aldrig sett,
Fastän hon lyste som sol för alla,
Eller du var förutan vett,
När du lät för bilan det hufvudet falla!

Colosseum.

Offret var gynsamt! Spelen få börja,
Parvis tåga kämparne fram.
Döden till möte, utan att sörja.
Rundt kring arenan det hvirflar af dam.
Se, hur de glänsa, huru de glimma,
Sköldar och skenor kring ben och arm!
Nu är det festens blodiga timma.
Trumpeterna smattra. Hör, hvilket larm!

Man emot man de drabba tillsamman,
Svärdshugg de skifta med trotsigt mod . .
Stöten var god . . . tänd offerflamman!
Ned från arenan luktar det blod.
Se blomstrande ynglingen från Ravenna
Till famntag med döden musklerna spänna!
Hör qvinnorna jollra, se männen rasa
Och barnen gömma sig bort af fasa!
Skall Parken klippa en lefnadstråd?
Ja! folket jublar och gifver ej nåd.

Hur vilddjur öfvats att menskor mörda.
Gallren rassla . . . nu rusa de ut,
Lejon och tigrar, med vilda tjut . . .
Så mästerligt menniskolif de skörda!
Fröjda dig folk! den tanken är väckt,
Att menniskan är med djuret i slägt.

* *
*

Men det ljusnar. I den tiden från Tiberias' fagra sjö.
Gick med kors på gisslad skuldra verldens frälsare att dö,
Att bekrönt med törnekrona
Menskors skuld och skam försona
Och från himmeln till vår jord
Föra broderskärleks ord.

I Vatikanen.

I—III.

Den döende Galliern.

Du dignar ner uti dödens blund,
Och nästa sekund
Är slutad din lefnads saga.
Du kämpe från Galliens ädla mark,
Nyss lefnadsstark,
Nu varda musklerna svaga!
Ej träldoms bitterhet älskar du,
Men väljer frihet i döden.
Derför på ditt svärd du störtat dig nu
Och ser *ned* mot okända öden.

O! kunde du som en kristen martyr
Till Gud, som styr,
Dina blickar *uppåt* vända,
Då vore din dödskamp ej så svår,
Från blödande sår

Skulle lifvets ljus sig tända.
Då såg du, att menniskors kamp och strid
Är blott en dårande villa,
Och att derofvan det finnes frid,
Som mäktar smärtorna stilla.

Men, fast du i tiden endast var
En vild barbar,
Med skölden till hviloläger,
Fastän din lefnad var blodig färd
Bland spjut och svärd,
Der striden lotterna väger,
Besegrad kämpe, du vunnit dock
En ära för alla tider,
När det vardt mejsladt i marmorblock,
Hur skönt i döden du lider.

Diskuskastaren.

Ej täflingsleken än är slutad.
En yngling fram på banan gått.
Se, huru spänstigt framåt lutad
Med sträckta muskler nu han står!

Ett ögonblick, och skifvan susar
Med tankens fart, att målet nå,
Och folkets jubel väldigt brusar,
När segerkransen sättes på.

Du sköna bild af ungdomsifver,
Af mod som ingen tvekan har!
I konstens skära ljus du blifver
En stjerna oförgängligt klar.
O, den som kunde krafter spänna
Till bragd och seger såsom du,
Och låta verlden se och känna,
Hur framtid vinns af flygtigt nu!

III.

Nilen.

Hur ljufva äro dina drömmar,
Du flodgud ifrån österland,
Der du med underbara strömmar
Befruktar öknens torra sand!
Der mellan tempel fram du glider,
Med ymnighetens rika gärd
Och speglar stolta pyramider
Och sfinxers gåtofulla verld.

Du får ej mer mot hafvet ila,
Din styrka blifvit bunden här.
Men, huru skön syns ej din hvila!
En ljuf idyll i sten hon är.
Ty skälmska genier kring dig leka,
Likt fåglar kring en väldig stam,
Och deras skratt ditt öra smeka,
Du glömmer vara allvarsam.

Du kan de små från dig ej skilja,
Med kärlek klänga de sig fast.
De få visst skalkas som de vilja
Och tumla kring förutan rast.
Du märker nog, att barnajoller
Kan sätta ålderdom i brand,
Och ingen manlig sena håller
Så starkt som barnets späda hand.

Vid Spanska trappan.

Glad springer du mot mig, Paola lilla,
Brunögda finhylta barnmodell.
Jag har ju sagt, att jag icke målar
I olja eller i aqvarell.
Du skrattar, tror du jag narras bara?
Nej, sanningen är det, tro du mig!
Jag önskar dock, att jag konstnär vore,
För att på duken få fästa dig.

Men sjunga om dig jag lofvar göra,
Fastän på språk som du ej förstår,
Och ej skall glömmas uti mitt sinne,
Hur du var täck i din barndoms vår.
Se, här är slanten du efterfikar,
Köp dig nu någonting godt för den,
Men lofva mig lika snäll att vara,
När nästa gång jag ser dig igen!

Osteria-bilder.

I.

I Roma på en osteria
En afton gick jag in,
Att lyssna till italienska
Och dricka en qvinto vin.
Och språket det ljöd som svenska,
När ljufvast det hviskas fram
Emellan rosiga läppar
Ett kärlekens epigram.

Der sitta de så andäktigt,
Som munkar vid klosterport,
Och göra tvärs öfver bordet
Korstecken med slitna kort.
Nederst vid dörren klinkar
En pojke på mandolin,
Och svartögd trasteverinska
Från köksdörrn blickar in . . .

«Kom hit! Nu vill jag betala.
Den lira som här ni ser,
Den är min enda och sista,
Se'n eger jag intet mer.» —
«O, stackars, stackars Signore!
Då kan jag er hjelpa, jag.
På lotteriet jag vunnit
Femtio lire i dag.

«Sexton nummer jag hade,
Madonnan så nådig var,
Att elfva kommo med vinster,
Se, fullt af sedlar jag har.
Hur mycket får jag er låna?
Jag sett er ej förr, som jag vet.
Men, fattig ni är och främling
Och det är tillräckligt det!» —

«Tack! men det är ej så farligt.
När riktigt jag tänker derpå,
Så har jag femti i börsen
Och hemma mera ändå.»
Nu vardt det ett allmänt jubel,
Ett romerskt klingande skratt.
Jag tömde mitt glas och hjertligt
Vi sade hvarandra godnatt!

II.

Här hvila vi ut! Fins vin att få? —
Si, si signore e signorina. —
Godt; den fiaschetton kan nog förslå . . .
Se sprittande drufsaft i glasen skina!
Drick flytande solsken i fulla drag,
Italiens sol är i perleskummet!
Och icke stör det vårt välbehag,
Att ankor och höns gå kring i rummet.

Har du en klingande mandolin?
Si, si signore e signorina.
Nå väl, Giacomo, skänk mera vin
Och låt oss höra visorna dina!
Hvad spelar du? ah, jag nu förstår:
En saltarella, som sinnet rusar.
Jag vet ej hur, men mitt hjerta slår
I takt med tonklang som mig förtjusar.

På väggen jag ser madonnans bild.
Hvad tror du att hon om detta tänker?
Signore, hon är så god och mild,
Ty jemt min lampa för henne blänker.
Men hvad hon tror om er salighet,
I nordens barn som henne förakta,
Per Bacco, detta jag icke vet.
Hon tycks er sorgset betrakta. —

Då skola vi gifva åt munken der,
Som står och fingrar sitt radbands kulor,
En påflig soldo som oss beskär
Af öfverloppsgerningar några smulor . . .
Men vinet glömma vi ej ändå,
Ty kropp och själ har det makt att lifva.
Giacomo, förr än ur ditt hus vi gå,
För dig, ditt vin och Italien *Viva!*

III.

Ghetton i Roma.

Skräpiga hus och halfnakna ungar,
Formsköna flickor, kroknäsiga män!
Israels barns koloni i Roma,
Hur väl efter ryktet du käns igen!
Lumpor och snusk hvart jag mig vänder.
Guds utvalda folk, din skuld du bär.
Men jag dig ömkar, och jag beundrar,
Att du ännu är bofast här.

Innan ditt tempel brunnits och sköflats,
Förr'n Zions borg i ruiner låg,
Sände du schackrare hit, att väga
Romares guld på handelsvåg.

Ett lefvande segerbyte sedan
Du murade på Colosseums oval,
Liksom du tvangs att trältjenst göra
Vid pyramider i Nilens dal.

Folkvandringens flod till dig ej nådde.
Trygg satt du som Noach i sin ark.
Vandaler och Hunner vandrade hädan,
Men du blef qvar uppå klassisk mark.
Och när Norrmanner, Gother och Franker
Vexlade marmor emot ditt guld,
Du räddade skönhet åt efterverlden,
Och derför står den hos dig i skuld.

Tider kommo och tider gingo.
Förtryck och nesa det blef din lott.
I Carnevalen för påflig piska
Du trafva fick under hån och spott.
Du fins här dock än, du sega slägte,
Och Jakobs illfundighet väl du förstår.
Här liknar du spindeln som, girigt verksam,
Sin lömska väf mellan rosor slår.

Skandinaviske Vintervers.

Tryckta i Roma 1880.

I—III.

Vid Skandinavernas Mårtensfest.

Mitt herrskap! när glädjen står högt i tak,
Att då hålla tal är en enkel sak.
Det kräfves ej att en Cicero vara,
För att sina känslor i ord förklara,
Och ingen «Mecænas e regibus»
Behöfs för en gåsfests Horatius.
Man söker helt enkelt att kunna fånga
En enda idé af alla de många,
Som flyga omkring i festlig sal
Och bjuda en jemt att göra sitt val.
Och om så åhörare och åhörarinnor,
Nordiska män och nordiska qvinnor,
Se ut, som de helst ville vara förskonade
För versar och rimslut, illa betonade,

Och om de begynna att väsnas och stimma
Just när man som allra vackrast skall rimma.
Så hör man dock alltid sin egen röst,
Och för hvarje talare är det en tröst. —

Jag tröstar mig också, hvad än må hända,
Att om min début tar en sorglig ända,
Så är det så nära att mig bege
Till Augusti rymliga Mausolé,
Som lätt kan den hugsvalelsen gifva,
Att storheter äro högst relativa,
Att om man är Cæsar på gyllene tron,
Eller till och med blott en fjädrad kalkon,
Så blifver till sist ens endaste gloria,
Att plockas utaf hvad man kallar historia.

Augusti historia hafva vi redan,
Kalkonernas — ja, den kommer nog sedan,
När reflexioner man hunnit att göra,
Om de hafva varit feta och möra.

Men hvar är idéen! Så hör jag det spörjas,
Och nästan jag tycker, att liksom det börjas
Ett sakta mummel — kanske blott en hviskning
Af någon som önskar vinets förfriskning —

Jo, nu har jag fått den, jag menar idéen,
Som ej har att göra med mausoléen
Och ej med Augustus och ej med kalkonerna
Ej heller med de öfverhetspersonerna,
Som här vid Palazzo Corea sig möda
Att skaffa oss andlig och kroppslig föda.
Idéen jag fått är så universel,
Att den ej blott omfattar båd' kropp och själ,
Men breder sig ut öfver andens trakter,
Ty starkast den är af himmelska makter.
Den är för de två gånger två elementerna
Detsamma som husbonden är för betjenterna,
Beherrskar de fyra: jord, luft, eld och vatten
Och strålar som skönaste stjerna i natten.
Ty, tomt vore målarens luftperspektiv,
Skulptörens stenbild stod utan lif,
Byggmästarens vattenpass skulle ej räcka,
Och tonernas tolk ej drömmar väcka,
Och skaldens eld skulle snart sig släcka,
Om ej de alla till ledstjerna hade
Kärleken, Eros, som Grekerna sade,
Kärleken att idealet hinna,
Kärlek att offra sig och förbrinna,
Kärlek att kämpa, om ock man står
Ensam på skansen med friska sår,
Kärlek som trotsar öden och tider,
Som segrar, när som mest han lider.

För denna kärlek, som allting tål,
Som stärker konstnärn att söka sitt mål,
Som fyller hans barm och värmer hans hjerta,
Rusigt af fröjd eller pinadt af smärta,
För kärleken till idealets verld,
Vägvisaren på den farliga färd —
Om ej det illa för mig sig egnar
Att tala på alla församlades vägnar,
För *konstens qvinta essentia* då
En skål jag vågar att föreslå!

Vid Julfesten.

Som jag är docent uti Esthetik,
Jag är på esthetiska regler rik,
Och första regeln i all poesi
Är: skrif aldrig vers, om du kan låta bli.
Det heter på danska helt kort: «lad være»,
Och på norska: «det giver dig ingen Ære»,
På svensk-norsk-danska heter det *Tyst*,
Ty poesi är «ei blot til lyst!»
Det vill säga, att när den der elden bränner,
Som kallas på konstspråket fantasi,
Så borde man söka göra sig fri
Från frestande makters trolleri
Och hvarken mot fiender eller vänner

Ge fyr från känslornas batteri.
Ja, då fans det ej så många poeter,
Som nu dess värre på jorden det gifs,
Och menskligheten fick ej till lifs
Så stor portion af narraktigheter —
Eller, mer artigt, kuriositeter —
Och tänk, hur mycket papper som sparades
Och för strutar och kræmmerhuus bevarades.

Emellertid vet jag icke, hvarför,
När jorden rundt poesi man gör,
Just jag skulle hålla mig utanför
Och vara förnuftigare än andra.
Så dristig inbillning kunde man klandra.
Och är man för resten vid godt humör,
Som just vid Julen man vara bör,
Så hjelper det ej att säga stopp,
När Pegasen skenar i vildt galopp.

För resten är det min mening nu
Att göra er till medbrottslingar alla,
Så skulden ej ensamt på mig må falla,
Om mina julvers falla itu.
Män och qvinnor, herre och fru,
Alla som hafva så ledig tunga,
Att en refräng de mäkta sjunga,

De måste allt annat än tysta bli.
Nej, varen så snälla och stämmen i!
Jag skall gifva ett tecken: just när det gäller,
Jag båda händerna samman smäller,
Då är väl, tänker jag, någon så snäller,
Att göra sig till musikdirigent,
Så att det hela går excellent
Och gifver i *forte* och i *piano*
Ett eko bort till *Foro Romano*.

(Mel: «Keiseren i Kinesiens Land» etc.).

Nu är det Jul, och i festligt lag
Vi dricka för Julen i fulla drag,
Och ingen behöfver att tänka på,
Om sju lire till allt förslå.
Det blir bestyrelsens sak rangera,
Att Debet och Credit sympatisera —
Och derför låt oss nu en och hvar
Ej lemna på borden en droppe qvar.

Hvad mig beträffar, så vet man här,
Att jag till revisor utnämnd är,
Med rättighet liksom med skyldighet
Att göra bestyrelsen all förtret.
Jag intet förbarmande alls vill hysa,
Och minst när i julgran julljus lysa.
Nej, tömma glasen är god revision,
Fylda foglietter få ingen pardon.

Pyntad och prydlig är vår sal.
Ja, den är nu värd ett särskildt tal.
Den talar bäst för sig sjelf ändå
Till Skandinaver som komma och gå.
Se damer och herrar, hur eleganta!
Och alla äro som gamla bekanta.
Hvem som är qvickast i vrövl och skämt,
Det kan väl ingen säga bestämdt.

Men glada det äro vi alla dock,
Vår lilla skandinaviska flock,
Och ingen det finnes i laget här,
Som julfröjd ej i sitt hjerta bär.
Vi äro bestyrelse allesamman
För munterhet, glädje och lust och gamman,
Ja, det är Jul på året en endaste gång,
Och lifvet är kort och konsten lång.

Men ganska betänkligt dock det är,
Att dansen den är så farlig här:
En auktoritet, som är arkitekt,
Säger att huset är nästan spräckt.
Egentligen är det väl ej så farligt,
Om i vals och polkett man trippar varligt,
Men Halling och Polska få ej vara med,
Vi kommo då alla på hufvudet ned.

Men förr än jag sjelf på hufvudet står,
Jag skyndar mig nu, och jag föreslår
Den skål som jag tänkt med visshet är
För nordiska män och qvinnor kär.
Ja, låtom oss glasen jublande tömma
För allt som i lifvet vi aldrig glömma:
För skönaste mål, som tankarne ha —
För *hemmen i norden* ett enigt *hurrah!*

Kupletter vid en fest i Skandinaviska Föreningen.

Det var en fågel, som flög sin kos
Långt hän till söder, till glödande ros,
Till blommande lagrar och himmel blå.
Men, hur han skildes med vemod ändå
Från norden!

Han såg hvad herrligt som södern har,
Allt honom så nytt, så sällsamt var.
Men midt i skönhetens underland
Hans håg var bunden med starka band
Vid norden.

Han drömde om forsarnes vilda makt,
Om furuskogarnes dystra prakt,
Om gröna kullar och glittrande sjö.
Då tänkte han: jag vill lefva och dö
I norden.

Så flög han hem från den trolska verld,
Med snabbaste vingslag gick hans färd.
Han hvilade icke, han såg sig ej om,
Men sjöng af fröjd, när han åter kom
Till norden.

Julhelsning.

Roma den 17:de December 1880.

Det stundar till Jul. Hur tankarne flyga
Som snabba svalor dit hemmet står,
Och minnen från fosterbygden smyga
Sin ljufliga värme i hjertats vrår.
Nu redes det hemma till gästabud,
Nu syssla med flitiga händer alla,
Och skogens grönskande granar falla,
Men resa sig åter i ljusklädd skrud.
Snart Juldagsmorgonens klockor ringa,
Och orgelns stämmor brusa och klinga,
Och psalmsång tonar i jublande ljud,
Ty menniskan känner sig närmare Gud.

Det stundar till Julfest äfven här.
Hur sällsamt främmande dock det är!
Men hvart jag än mina blickar vänder,

Strålar af skönhet mitt öga nå,
Och sträcker jag endast ut mina händer,
Jag tycker mig famna all fägring då,
Som yppigt sväller i söderns länder.
Jag hvilar ljufligt på solig äng,
En färgrikt skiftande blomstersäng.
Och fåglarne sjunga och fjärilen leker
Bland glödande rosor sin lefnadsdröm.
Och djupblå är himlen, och luften smeker,
Och doftande sydvind hviskar: *glöm!*

Jag gör det icke. Jag mäktar ej glömma
Mitt kära, mitt herrliga fädernesland,
Med frusna böljor kring snöhöljd strand,
Der vindarne vredens skålar tömma.
O nej, jag minnes dig hvarje stund,
I dagens vaka, i sömnens blund,
Du torftiga bygd, der sommaren går
Med ängsliga tankar i vinterns spår.

* *
*

Men, se dit bort mellan myrten och lager,
Der pinierna liksom kolonner stå,
Hur Roma glöder i solskensdager!
I fjerran skimra Albanerna blå.

Kupoler och torn i ett ljushaf simma.
San Pietro står som en verld af sten,
Och kring Colosseums krön tycks glimma
Liksom ett flammande, blodigt sken.
Det är återsken af martyrers gloria,
Af Kristi kyrkas hårda historia.

* *
*

Hur allting hviskar nu om frid!
Det sorlar sakta från en källa,
Hvars vattenstrålar ymnigt välla
Bland marmorblock från svunnen tid.
Och uppe på kullen murgrön täcker
En remnad hvalfgång, som minnen väcker
Om storhetsdagar, då Romas hand
Skref lag för verlden, för folk och land
Och snörde samman med starka remmar
Den gamla bildningens fasta lemmar.
Nu ligger Campagnan som svepduk qvar
Kring jätten, som allt på sin skuldra bar.

Men från mina drömmar blifver jag väckt.
Se, nere i dalen ett bantåg rullar!
Det är tidens flåsande andedrägt.
Det är unga Italiens friska fläkt,

Som susar fram mellan Romas kullar.
Det är nutids ära, som stålskodd skiner
Bland forntids skuggor och murkna ruiner.

Du går mot norden, du jagande tåg.
O, för till norden min varma håg,
Min kärlek till allt som Sverige gömmer,
Min längtan till allt, som jag aldrig glömmer,
Min helsning till Julen deruppe i nord:
Gud signe min älskade fädernejord!

På Palatinum.

Bland spillror från Tiberii hus
Ett marmorkapitel jag ser,
Från sitt kolonnskaft fallet ner
I tusenårigt byggnadsgrus
Och blommande i sydländsk vår
Uti dess midt en lager står.
Han höjer sig från klassisk grund
Med gröna blad på friska grenar,
Och forntids minnen han förenar
Med framtids hopp i skönt förbund.

Ja, framtids ära har för visst
Nu fattat rot vid Tiberns strand,
Der påfvedömet frihet band
Med snören utaf våld och list.
Italien! förr du kufvadt var

Af furstekronor och tiar.
Nu i Cæsarers salar här
En lager ser jag åt dig räckas.
Må ej dess stam i växten stäckas,
Din frihetsdröms symbol han är!

I Påfvens vagnshus.

Hvad ser jag? Hvilken prakt och ståt
Hos fången uti Vatikanen!
Så mycket guld, som här gått åt!
Det bländar kättarn-lutheranen.
Se, hvilka vagnar som här stå
Och lysa uti långa rader!
Du är visst ej så arm ändå,
Du kyrkans heligaste fader.

Men tvifvelaktig blir jag här,
Och för mig sjelf så tyst jag säger:
Månn' riktigt ortodox du är
På Petri stol, der plats du eger?
Ty när som Mästarn, verlden huld,
Lärjungar att predika sände,
Han sade: «hafven icke guld!»
Och utan guld de återvände.

Kanske är versen dock ej qvar
Med grundtextorden i *Vulgata*?
Kanske också, som ofelbar,
Du eger rätt att Bibeln rata.
Men, om du hans vikarie är,
Som «*gick* omkring och hjelpte alla»,
Hvarföre då guldvagnar här? . . .
Ett nytt Concilium sammankalla!

I Napoli.

Hvad ser jag invid kajen här?
Ett skepp, som Sveriges flagga bär.
Vid relingen kaptenen står
Och talar sjömans-italienska.
Låt oss försöka, om det går,
Att signalera uppå svenska!

«Hur står det till?» — «Tack, mycket bra!». —
«Får briggen äntras?» — «Gerna, ja!».
Styrman, landgången ut! Gif akt,
Att den blir lagd mot skandäck varligt!
Nu uppåt blott i sakta takt! . . .
Se så, det var ju ej så farligt.»

Hur underligt det käns ändå,
Att här omkring på skeppsdäck gå!
Hvar planka, kärnfrisk, styf och stark,
Från aktern ända fram till bogen,
Sitt stamträd har på nordisk mark,
Der furor stolta stå i skogen.

Nu ser jag ej på Napoli
Med allt dess skönhetstrolleri.
Jag glömmer herrligheten här
För tankarne på fosterjorden.
Kapten! Vi göra upp affär
Om frakt af helsningar till norden!

Men se, Vesuven synes vred
Och sprutar aska till och med.
Han mumlar *quos ego* kanske,
Med hot mot gäster otacksamma,
Som, fast de söderns fägring se,
Ej glömt att de från norden stamma.

Hemtrefligt är ombord. Likväl,
Vi måste säga nu farväl!
Blott några steg, — vi stå på strand
Och taga med ett ljufligt minne.
Vi se oss kring . . . o söderns land,
Hur skönt du är för syn och sinne!

Snödrifvor i Sorrento.

Är det snödrifvor, som jag ser
I dalen skimrande mot solen?
I norden nog jag känner er,
Men här jag vistas långt från polen.
Hur hafva de väl kommit hit
Midt bland oranger och oliver?
Om ock det blott är kort visit,
Jag häpen vid den synen blifver.

Låt oss längs denna skogsstig gå!
Förbi den klippans kant vi svänga.
Se, hvad granatträd som här stå!
I guldglans der citroner hänga.
Allt är så skönt, så soligt här —
Men hvar är snön? O, hvilket under!
Det är ej snö, det drifvor är
Af blommor uti mandellunder!

Capri.

Med raska årtag fram vi gå
Från strand vid Napoli.
Kring stäfven ystra böljor slå,
Se lagerträden stolta stå
Vid klostret på Camaldoli!
Sorl från chiaja och från hamn
Allt mer i fjerran svinner bort.
Nu tager golfen oss i famn,
Och Capri skymtar inom kort.

Hur häpnadsväckande du är,
Du klippö, höjd ur hafvets grund!
Kring klyftorna jag ser en här
Af minnen, dem du trotsigt bär
Från romarverldens skymningsstund.

Jag ser dig, Cæsar, som i dröm
Man ser en vålnads dunkla drag,
Du fors i menskolifvets ström,
Som lydde dolda makters lag.

Jag ser dig i din kejsarprakt
Olycklig, utan ro och fred.
Med harm och sorg och tyst förakt
På folk af slafvar såg du ned.
Ej mäktade din stora själ
Med småkryp att förlika sig.
Hvar romare var lumpen träl,
Men sjelfgjord, ej ett verk af dig.

Den styrelse ett folk har fått,
Den är dess eget kött och blod.
Om tyranniet blir dess lott,
Är skulden brist på manligt mod.
Strängt for du fram, och dystra dåd
Och vilda bragder står du för,
Men, om historien bör ge nåd,
Åt dig, Tiberius, hon det gör.

* *
*

«*O pescatore dell' onda*»
Sjöng barcajuolen och jag,
När in uti «blåa grottan»
Med båten vi gjorde ett slag.
Jag kan hvad jag såg ej måla,
Jag bubbla på skönhets ström.
In's Blaue hinein gick min tanke,
Allt var som en mystisk dröm.

* *
*

Branta stigar upp vi gå,
För att Capris hjessa nå.
Hvilken blick på haf och land,
Öar, uddar, grönklädd strand!
Se, Vesuvius till och med
Hvilar ut i stilla fred,
Sänder blott en röksky opp
Från sin lavaklädda topp.

Hvilka drägter här vi skåda,
Hvilka sköna anletsdrag,
Hvilka former! Ack, i våda
Nu de slå, mitt hjertas slag.
Capri-flickor, vackra, snälla,
Låt nu foten dansen tråda!
Visst en liflig tarantella
Låten I oss nu få skåda. . . .

Brusande, tjusande,
Sinnet berusande,
Yrsel, besinning på samma gång.
Harmonisk som den fagraste sång.
Som söderns vind så ljufligt smekande,
En fjärilsflygt bland rosor lekande,
En yster bachant, sjelfsvåldig, men skön —
Så är tarantellan på Capri-ön.

* *
*

Farväl! Nu hem vi glida.
Hur sjön är klar och blå!
Kring båtens bog och sida
Solfyllda böljor slå.
Se, huru vattnet glimmar,
Som vore eld deri . . .
Vi landa. Ljufva timmar,
Hur fort ni gått förbi!

Sicilianska dagrar.

I.

Han kom till Taormina
Som flygande korrespondent
För *Illustrirte Zeitung*
Och har för mig bekänt,
Att han skulle i åtta dagar
Rundt kring i nejden gå
Och med sitt ritstift teckna
Hvad pennan ej kunde förmå.

Siciliens fägring såg han,
Och sinnet förtrolladt blef.
Rusad af sköna syner
Han ej tecknade eller skref.
Han endast tänkte och drömde,
Än sorgsen och än glad.
Tidningsbyrån han glömde
Och all verldens tidningsblad.

En afton, när eldsken glödde
Från Etnas snöiga topp,
Han gick mellan cactushäckar
Till den gamla teatern opp.
Der väntade honom Giacinta.
Hon stod som en karyatid
Under de brustna hvalfven,
Och snart stod han bredvid.

Då vexlades varma blickar,
Då hviskades ljufva ord,
Och hjertan mötte hvarandra
Från söder och från nord,
Och till Illustrirte Zeitung
Han dagen derefter skref,
Mellan Giacintas kyssar,
Sitt första — och sista bref.

Det var icke långt. Han sade:
Jag vunnit en hjertanskär.
Af kärlek och sol jag bländats,
Och derför stannar jag här.
Nu vill jag blott korrespondera
Med gnistrande ögonpar
Och helst från rosiga läppar
Taga mitt honorar.

Så höll han bröllop och köpte
En gammal kyrkoruin.
Med penslarne och paletten
Och Giacinta han flyttade in.
I koret nu barnskratt klingar,
Och jag så väl förstår,
Att i stället för åtta dagar
Han varit här åtta år.

II.

Rosor utan törnen, hvar finnas väl de?
Jo, här i Taormina jag fått dem att se.
Det är ej någon saga,
En verklighet det är.
De dofta ljuft från stängel som inga törnen bär,
Jag kan dem uti rika knippen taga.

De slingra sig som rankor kring grönskande stam
Och helsa mig på vägen hvar än jag går fram.
För minsta flägt de vifta,
Ett blomsterspråk jag hör,
Som på en gång till glädje och vemod mig rör,
Och uti skära färgers prakt de skifta.

O, vore menskolifvet från törnen fritt också!
Ej skulle stundens fröjder så hastigt förgå.
Hvad ljuft jag mäktat fånga
Ej som en sky försvann.
Med mod och starka vingar till sällhets höjd jag hann
Och stängdes icke inom gränser trånga.

Men, det är väl Guds tanke, att först derofvan skyn
Fröjder utan smärtor skola tjusa min syn.
Att glädjen här skall vara
Ett sorgens förebud,
Att blott i pröfnings eldprof jag nalkas kan till Gud,
Som ensam lifvets gåta kan förklara!

III.

Om jag vore alldeles tvungen att säga hvad jag funnit skönast på Sicilien, så skulle jag befinna mig i stor förlägenhet. Hela ön — och jag har sett den ganska grundligt — tycktes mig vara en skönhetsverld, der det ej var lätt att bestämma, hvar det mest sköna hade sitt hem.

För tillfället vill jag emellertid endast fästa mig vid *en* plats, vid Joniska hafvet belägen.

Den kallas *Taormina*, och den är värd att tala om, äfven om jag ej förmår att ens tillnärmelsevis skildra dess skönhet. Jag afskrifver några blad ur dagboken. Deras innehåll får gälla hvad det kan.

Från Catania går vägen till Taormina genom förunderligt vilda, men sköna trakter. Man ser nog, att väldiga naturkrafter här verkat och kastat klippblock och glänsande svafvelmassor omkring, som om det varit kiselstenar. Men, så äro vi också vid foten af Etna, och Catania sjelf har mer än en gång

fått erfara, att Vulkanus i sin smedja kan ibland bli förtörnad och då ställa till högst allvarsamma uppträden. Många gånger har eldguden i sin vrede fullständigt förstört «Catania la bella», men ständigt har staden vuxit upp igen, mera präktig att skåda, och en god sak är det, att den myckna lavan gifvit material till sådan ypperlig gatuläggning, att man allestädes vandrar som på ett bonadt golf.

Allt som man närmar sig hafvet blifver trakten rikare och yppigare, och i närheten af Taormina är man fullt inne i den skönaste natur, med en vegetation, som i sydländsk prakt väl ej mångenstädes finner sin like.

Taorminas jernvägsstation, Giardini, ligger djupt nere under staden, som befinner sig rätt högt uppe till väders. Det åtgick nära en timme för oss, att i vagn streta uppför den i otaliga bugter slingrande vägen. Rundt omkring var det som paradisets lustgård måtte ha sett ut. Ja, det var obeskrifligt skönt.

Och så kommo vi då upp till Taormina. Att finna skönhet, det väntade vi, men kunde ej ana den verklighet, som mötte oss.

Den 27 Mars 1880.

Vi hafva nu varit här tre dagar, och den ena dagen har varit njutningsrikare än den andra.

Sjelfva staden ligger alldeles innesluten mellan klippor, bland hvilka många äro alldeles öfverklädda af blommande cactus, agave och tropiska buskar och träd, som man ofvan alperna endast får se någorlunda aktningsbjudande i de rikast utstyrda orangerier. Här behöfva de ej sättas inom glas och ram. De trifvas ändå.

Om man begifver sig ut i trakten, får man tillfälle att göra sig förtrogen med de skönaste naturscenerier. Det storartade och det idyllikt täcka och smekande sluta sig samman till att skapa en underbar fägring. Bergen äro höga och visa ofta mycket fantastiska former. Mellan dem sträcka sig rika och vidsträckta dalgångar. Byar och små städer synas kringströdda öfverallt, och mot stränderna kastar det Joniska hafvet sina glittrande böljor, med ett brus, som man hör på långt håll. Midt öfver ser man Calabriens kust och Etnas snötoppar resa sig väldigt upp öfver både land och haf. Men hvarken af Calabrien eller Etna ha vi ännu härifrån fått se mer än rätt litet, ty luften har ej varit tillräckligt klar. Här är dock så mycket herrligt ändå, att man får trösta sig.

Naturligtvis dröjde vi ej länge, innan vi besökte den gamla grekiska teatern, som bekant den bäst bibehållna af antikens teatrar, särskildt hvad scenen angår. Den räknar likväl sin ålder ej i

hundratal, utan i tusental af år. Vårt första besök var något kort, men vi längta nog dit igen.

I staden har man nu gjort sig hemmastadd. Det är just ej någon vidlyftig sak. Han är i byggnadsväg intressant nog, med sina fornåldriga portar och fästningsmurar med torn och tinnar från olika tider, än i normandisk stil, än i gotisk, än i saracensk. Man märker, att folk från alla håll haft lust att bosätta sig här, och derpå kan man verkligen ej undra.

En dag gingo vi in i ett gammalt, temligen förfallet, gothiskt palats. Redan på gården mötte vi den nuvarande herrskaren öfver den minnesrika borgen. Snart kom borgfrun till, och med mycken grandezza infördes vi i byggnaden. Det förnäma palatset tillhörde en af Siciliens stoltaste adliga ätter, och i forna tider skall en af förfäderna haft ej mindre än 6,000 underlydande och lifegna. Men nu tycktes all herrlighet vara förbi, och i den nuvarande ädlingens slitna kläder fanns nog ej en enda guld- eller silketråd från de brokader och sammetsdrägter, i hvilka hans förfäder varit stolta och styfva.

En kyrka hafva vi sett, som är egendomlig i sitt slag. Af skäl, som jag strax skall nämna, höllo vi oss utanför. Liksom flerestädes på Sicilien, har man här ingen kyrkogård för sina döde — här uppe i klipporna vet jag nu ej, hur en graf skulle kunna åstadkommas, om ej genom sprängning med

dynamit — utan man sätter in dem i hvalf alldeles sådana som de gingo och stodo i lifstiden, och kistor användas icke. Liken bibehålla sig, jag förmodar af den torra och rena luften här oppe, «hur länge som helst», påstod man.

Sina förfäder kunna alltså efterkommande slägten beskåda, äfven sedan döden utsläckt lifvet. Men vi ville ej se det der. Vi hade för mycket skön verklighet kring oss, för att hafva lust att se fula parodier på hvad lif och död innebära. —

Åter ett besök på teatern, som vi nu studerade mera noggrant. Hvilken tafla utbreder sig ej här för ens blickar! Om de, som här sett Sophokles' och Euripides' tragedier gå öfver skådebanan, någon gång låtit blicken sväfva från betraktande af spelet till att beundra haf och himmel och tjusande stränder, så vore det lätt förklarligt. Här funnos inga eldfarliga tak och loft, inga trånga korridorer och smala utgångar, och stenen var ej så lätt antändlig, som våra oljedränkta kulisser och skynken. Och öfver de akustiska förhållandena kunde man verkligen häpna. Jag ref sönder ett cigarettpapper på scenen, och det hördes ända från öfversta raden. Man kan förstå, huru grekerna kunde uppsnappa den minsta afvikelse i fråga om rhytm och betoning. Den på förstärkning af rösten beräknade masken, med sin vida munöppning, gjorde väl ej så litet.

Äfven funnos nog konstiga ledningar för ljudet både här och der. Kanske man kände till telefonen under en eller annan form? Hvem vet? Men, mest tror jag, att den etheriskt lätta, för det minsta ljud vibrerande luften här, liksom i Hellas, varit det förnämsta medlet för att åstadkomma dessa akustiska egendomligheter, som måste förefalla vår tid riktigt underbara och göra teaterarkitekter förtviflade.

Medan vi sutto på raderna och beundrade både teater och utsigt, kom en guide från det hotell, der vi bodde, förande med sig en flock af engelsmän, präktiga exemplar, tycktes det, af sitt slägte. Han uppträdde på den klassiska scenen och deklamerade ur Alfieris «Agamemnon», med tragiskt pathos. Sedan sjöng han en *ritornèllo*, och man fick nytt tillfälle att beundra elasticiteten hos dessa känsliga ljudvågor, som uppfångade hvarje ton och läto den höras öfverallt på teatern, hvar helst man satte sig. —

Att många konstnärer välja Taormina till plats för sina öfningar med färg och pensel, är ej att undra på. För tillfället äro de ej så fåtaliga. Vår landsman Skånberg är här bland andra och har en mängd vackra dukar att visa. Han är upp öfver öronen hänförd af all herrlighet här. En tysk målare lät oss se en mängd rätt stora aqvareller, med motiv från Sicilien och Capri. De flesta af dem tycktes mig vara synnerligen väl utförda.

Befolkningen på denna sköna plats måste jag något omtala. Den tigger ej, är icke närgången men vänlig och tillmötesgående. Italienarens alla goda sidor tyckes den hafva, men vara fri från hans flesta fel. Lata äro de dock, åtminstone den manliga befolkningen, som man i allmänhet icke ser sysselsätta sig med annat än att stå och hålla snack på gatorna eller sitta der och spela kort «midt på blanka förmiddagen». Qvinnorna ser man deremot verksamma och flitiga med att spinna, väfva och sticka, och för resten alltid syssla med något. Nå ja, herrarne i Taormina behöfva ej ha mycket af näringsbekymmer. Stora anspråk på att samla förmögenhet ha de ej heller. Den som har två lire (1: 40) om dagen att påräkna som säker inkomst, han anses vara en riktigt stormrik man, en Rotschild på platsen. Jag har träffat här en gammal och ärevördig munk, hvilken lefver af 15 öre om dagen! Gubben är mycket nöjd med sin lott, och han anser sig ha vunnit en hel förmögenhet, när han af Skånberg erhåller en lira, för att sitta modell.

Nu några ord om «Hotel Timeo», der vi bo. På många hotell har jag varit som gäst, men jag tror att jag aldrig trifts bättre än här. Aldrig hade jag tänkt att i denna bygd finna något så komfortabelt, ordentligt och fint, förenadt med en enkelhet och hemtreflighet, som verkligen förde

tankarne tillbaka till Sverige. När man färdas vida i Italien, så vänjer man sig mycket snart, eller rättare sagdt genast försonar sig med herbergen, der ej dörrarne kunna stängas och fönsteröppningarne hafva inga fönster. Man reflekterar ej derpå. Der finnes så mycket annat skönt, som tager uppmärksamheten i anspråk. Man blifver så förunderligt lätt förtrogen med förhållanden, som hemma hos oss, eller i allmänhet ofvan alperna, skulle anses odrägliga. Men Italien är nu — ja, Italien är Italien! Man måste se det, för att förstå det, älska det — och aldrig glömma det.

Hvad nu detta lilla hotell-paradis angår, så hafva vi mera intrycket af att vi äro på besök i ett trefligt hem, bland slägt och vänner, än att vi äro flygtiga gäster på Siciliens jord. Det är intet europeiskt karavanserai, ingen turistkasern — det är ett *hem*, der man skulle vilja vara bofast hur länge som helst.

I en stor matsal intaga vi våra måltider, under trefnad och gamman. Så söndrar man sig eller förenar sig för utflygter i nejden, och om aftnarne mötes man och roar sig med att spela schack, sjunga, spela piano och föra muntert samspråk. Vi äro alla som gamla bekanta — ja, nu gör jag i min skildring en anticipering af några efterföljande dagar, men egentligen blefvo vi strax såsom en

familjekrets, utan allt tvång och ceremoniel. Vi äro tillsammans omkring femton gäster och således ej flere, än att man kan hinna bli bekant med alla. De fleste äro konstnärer, och med dem är det nu aldrig svårt att bli förtrolig. Mathållningen (table d'hôte) är utmärkt, servisen oklanderlig, glas, porslin och silfver glänsande och rent, och duktyget ständigt hvitt och fritt från fläckar. Det behöfs blott, att några droppar vin spillas på bordduken, så är den vid nästa måltid utbytt mot en annan. Detta är det snuskiga Italien! O, hvilka fördomar som äro rådande der hemma! Sofrummen äro som trefliga, fastän enkla, gästrum hemma på landet. Ja, detta lilla «Hotel Timeo» högt uppe i bergen är ett non plus ultra i hotellväg.

Hotellvärden och hans hustru äro ett gammalt vänligt par, som bo i ett längre bort liggande annex till hotellet, der äfven vi ha vårt nattlogis, ty stamhemmet hade inga rum lediga vid vår ankomst. Den gråskäggige gubben följer oss hvarje qväll till vår bostad, och alla hans familjeförhållanden får man kunskap om. Till omvexling tala vi för honom om Sverige, och när han får höra, att snön der ligger lika hög som upp till taket på hans hotell, så varder han visserligen något misstrogen, men gör för säkerhets skull ifriga korstecken. Egentligen är det hans son och dennes hustru, som före-

stå hotellrörelsen. De gifte sig, när han var sjutton år och hon blott räknade fjorton vårar. Sedan dess ha de sträfvat och arbetat tillsamman i nio år. Italienarn är ej lat, om han blott kan få arbete, och det går nu bra med den affär de sköta. Hon lagar maten, han står för dukningen m. m. Båda passa de upp vid bordet. De förefalla så vänliga och trefliga, liksom hennes syster, hvilken städar rummen, en ung, vacker Sicilianska. Ja, både Beppino, hans hustru och den blomstrande Francesca äro värda att hafva i minne.

Den 31 Mars.

Vi hafva ej kunnat slita oss härifrån. Man skulle väl riktigt till fullo kunna säga, att man varit i Arkadien. Och icke ville vi lemna Taormina, utan att ha fått se Etna i all sin prakt och herrlighet. Det fingo vi också, hvarom jag strax skall berätta. Men först om något annat.

I går qväll hade vi det riktigt trefligt i vårt herberge. En tysk konstnär, som tänkt gå in vid teatern, sjöng med en ypperlig baryton-röst utmärkt vackra sånger, och en «Ständchen» fick han sjunga om flera gånger. För resten musicerades och konverserades och studerades i tidningar, och vi hade det riktigt angenämt. När vi gingo till vårt hotellannex, fingo vi höra, huru en förälskad Sicilianare

tolkade sina känslor i rörande strofer, ackompagnerande sig med en guitarr, som han skötte väl. Vi skymtade föremålet för hans kärleksberusning i ett fönster. Men, det vardt ändå mera musik. Stadens musikanter hade under eftermiddagen varit ute och låtit höra sig jag vet ej af hvilken anledning, och nu kommo de till, och begynte blåsa och pipa det ena stycket efter det andra. Så kom ett stycke i valstakt, med erinringar om saltarellan, och då kunde ej ungdomen hejda sig, utan man svängde om på gatan, under gladt skämt och skratt.

I går ändtligen behagade Etna att afslöja sig i all sin skönhet. Vid middagstiden började molnen skingra sig, och med ens, liksom när en ridå drages upp, blef himlen molnfri och djupblå, sådan vi ej sett den förr i Taormina. Nu var det något att skåda som man aldrig glömmer. På ena sidan det majestätiska vulkanberget, hvars snöhöljda hjessa tycktes räcka upp till himmelen, som färgades af den rödtglimmande rökpelare, som steg upp ur kratern. Is utanpå och eld inuti, det var något för både fantasi och verklighet! Kring denne eldsprutande jätte, 3,320 meter hög, resa sig berg på berg, höga och storartade i sina vildt fantastiska formationer, och mellan dem utbreda sig yppigt grönskande dälder, vattnade af brusande bäckar. Öfverallt ser

man täcka städer, slott och borgar och fästen, till en del i pittoresk ruinstil, alla minnande om den tid, då Greker och Karthaginenser, Romare och Gother, Normander, Fransmän och Spaniorer täflade tid efter annan om att besitta denna herrliga ö.

På andra sidan Joniska hafvet se vi nu tydligt Calabriens bergiga kustland, och ute bland de glittrande vågorna synes det ena hvita seglet efter det andra. Och medan man beundrar denna tafla, som förenar det storartade och vilda med det täcka och i yppig fägring ögat smekande, sitter man stödd mot en gammal kolonn uppe på en af raderna i denna oförgätligt sköna grekiska teater.

Sedan man hela dagen vandrat omkring i denna förtjusande nejd, samlades vi alla på qvällen i vår matsal och salong. Vi hade ingen taffelmusik till vår middag, men vi skaffade oss sådan som dessert. Bud sändes till två af stadens «musikälskare», nemligen dess barberare och en ung amatör, som till yrket var snickare. Barberaren, riktigt en typ för riddare af tvålfatet, spelade nu hela qvällen guitarr och sjöng sicilianska och italienska folkvisor och sånger, somliga mycket lustiga, andra så romantiskt rörande, att han sjelf höll på att fälla tårar. Hans föredrag var både godt och roande. Han var för resten jovialisk, treflig att tala med, hade en komisk grandezza i sitt sätt och både sjöng och spe-

lade bra. Snickaren, som blåste klarinett, tycktes vara en personifierad bild af en enthusiast, som helt och hållet fördunstat i «sköna toners endrägt». Håller han länge i med att blåsa så ifrigt som denna qväll, så tror jag bestämdt, att han blåser sig till lungsot. Barberaren fick allt som oftast, med mer eller mindre vänliga förebråelser, hejda hans passion för att blåsa *fortissimo*. Utom dessa två, som «gasterade» för qvällen, hade vi nu vår tyske hjeltetenor, som dels sjöng solo, dels duetter med barberaren. Han hade en sällsynt vacker röst och ett präktigt föredrag, så att det var en verklig konstnjutning att höra honom, och icke skadade det, att man mellan arierna smuttade på saften af siciliansk drufva. «Schlafe wohl» sjöng han så vackert, att man ej nöjde sig med att höra den endast en eller två gånger. Under det han sjöng, var snickaren-klarinettisten högst komisk att skåda. Han riktigt hisnade, då vår gode tysk gick högt upp i skalan eller «klämde till» med all kraft eller gjorde ett fint skoladt pianissimo. Snickaren var lång, smal och mager förut, men nu drogs han än mera ut på längden. Hans ögon snurrade som spiraler, och läpparne, som genom flitig användning vid klarinetten blifvit fullständigt trattformiga, vordo nu än spetsigare och utdragna. Han tycktes erfara en njutning öfver all måtta, men blandad med förvåning, förundran, och, jag tror, riktig fasa.

Alla hade vi det trefligt och muntert den qvällen, och det skämtades och pratades, som om vi varit gamla vänner. Det går så lätt att bli bekant i land och med folk, som ej känna till det sublimt-komiska i brorskålar och ej hålla på titlar eller rang. Man blir frestad att anse oss sjelfva samt och synnerligen der hemma som hyperboreer och slafvar under trånga sällskapsregler. Detta sagdt med reservation för all den ridderlighet och takt i uppträdande, som utmärker vårt folk.

Men, jag bör kanske nämna något mera om sällskapet. Först är här en filosofie doktor från Belgien med sin fru som är målarinna. Båda spela de piano ypperligt och äro mycket behagliga att umgås med, riktigt älskvärdt folk. Vidare en engelsk herre med fru, äfven målarinna. De hafva ingenting af engelsk stelhet, utan äro tillgängliga och behagliga i umgänget. Under sin långa vistelse här har engelsmannen gjort sig förtrolig med folkets lif. Han söker ständigt att komma i beröring med folket, i det fallet sympatisera vi riktigt, och har mycket att förtälja om hvad han sett och erfarit. Så hafva vi fyra tyska målare, bland dem en professor, från olika skolor. Att se deras skizzer och utkast och mer eller mindre färdiga taflor, var både lärorikt och gaf anledning till samtal om konsten och dit hörande frågor. Och nu till sist får jag ej glömma

två engelska damer, hvilka skänka oss alla i vår lilla koloni månget godt skratt. Den ena är en gammal, högboren lady, som möjligen sett bra ut någon gång, fastän nu alla spår deraf äro försvunna. Hennes ansigte har mycket markerade drag, håret är hvitt och fantastiskt uppsatt, och munnen kan närmast förliknas med klacksidan af en stor gummigalosch. Den prydes af ett par knäfvelbårar, som kunna hedra en öfverste och göra en nybakad löjtnant förtviflad af afundsjuka. Hennes händer äro alltid mycket i rörelse, när hon talar, och det gör hon nästan oupphörligt, på alla språk och till alla. Man kan då ej undgå att förvåna sig öfver hennes egendomliga, knotiga och nästan korkskruflika fingrar. Om morgnarne uppträder hon i en eldröd kostym och med håret uppfäst i en grekisk knut, hvilken ser så intrasslad ut, som den gordiska knuten måste ha varit. Hon gifver sig då genast i tal med alla, och ingen får vara i fred för henne. Hennes konversation är rätt svår att förstå, ty hon har visst klent bröst och rösten är hes och sträf, fastän hon tydligen anstränger sig att göra den mild och ljuf som en vestanflägt. När man om aftnarne skiljes från henne, önskar hon godnatt på minst fyra språk, så att nog bör man kunna sofva lugnt och resigneradt efter tankeutbyte med ett sådant polyglottlexikon.

Med denna «Morgana underfée» följer en äldre dam, hennes sällskapsdam, gissa vi. Hon har den egendomligheten att vid middagarne förse sig alltför grundligt med Beppinos goda mat och vin, hvaraf hon blifver så sömnig, att en middagslur varder för henne oundgängligen nödvändig. Hon tager dock ej sin siesta på sitt rum, utan slår sig ogeneradt ned på salssoffan, «på vid gafvel», som man säger. Snart sjunker hon in i en ljuf slummer, som tillkännagifves genom högljudt kraftiga snarkningar. Under tiden blifver arrangementet med hennes kostym allt vådligare, och i en behaglig villervalla träder det ena plagget efter det andra fram i dagen, eller rättare «vid ljus och lampors sken». Mer än en gång får hon också tjena som omedveten modell för lyckade teckningar och karrikaturer, med hvilka våra konstnärer ofta narra oss att kikna af skratt.

Vi bryta sällan upp från vårt glada lag, förr än vid midnatt, och alltid gå vi till ro med minnen af behagligt umgänge, muntert samtal och tack för dagen åt det älskvärdaste värdfolk och värdskap, som jag träffat, från Siljans stränder till Joniska hafvet.

Dagen efter ett trefligt samqväm, hvarvid musik och sång och samspråk ej slutade förr än långt efter kl. 23: 30, då solen går ned, voro vi dock på benen efter endast några timmars sömn, för att från vår

grekiska teater få se solen gå opp. Nog fick man lön för mödan, om för resten något intryck af möda kan komma i fråga i nejder, hvarest man tycker sig med fyra lungor, i stället för med två, inandas andlig och kroppslig lifsluft.

Solen höjde sig sakta, och Etnas snödrägt glödde i morgonrodnaden som en hermelinsmantel med guldbräm. Jag är ej vän af interjektioner, men här vore både o! och ack! berättigade. Aldrig får jag väl skåda sådan herrlighet mer, men jag böjer ödmjukt mitt hufvud med tack och lof till Gud, som låtit mig få se så mycket skönt.

Ute på hafvet lekte ljusstrimmorna, som om hvar och en täflade, att först få förgylla vågorna. Och nu stiger solen opp öfver Calabriens kuster! Deras berg och dalar skimra och glöda i de skönaste färgreflexer. Genom den klara luften kan man se, huru solljuset smeker med glänsande strålar fönstren i de små städerna och helsar dess invånare att vakna upp till att skåda, huru herrlig deras hembygd är. Något jemförligt med denna soluppgång har jag visst ej sett, om det ej skulle vara, då jag för många år sedan i Schweitz från Pilatus-bergets 7,000 fot höga fjell såg solen uppstiga och småningom drifva undan dimmor och töcken från dalar och berg, skogar och sjöar, lemnade fritt utrymme för ens blickar att beundrande sväfva vida ut mot synkretsen.

Dagen efter.

Sedan vi lemnat teatern, medförande herrliga minnen, vandrade vi omkring och togo afsked med alla ställen, som vi med förtjusning skådat.

Vi måste nu lemna dem alla!

Kl. 12 åto vi frukost med de vänlige tyskarne. För tre af dem var det liksom för oss, afsked från Taormina. Nu höllos tal och druckos skålar och sjöngos sånger. Det var icke något tyskt Burschenlif, utan lika taktfullt som gladt och muntert. Man tyckte dock, att det var riktigt vemodigt att skiljas — den engelska ladyn gestikulerade och gratulerade till lycklig resa på alla språk, som hon var mäktig.

Så följdes vi alla åt till jernvägsstationen nedför denna väg, som fört oss uppåt till så mycken njutning af konst och natur. «*Välkomna tillbaka!* sade vår tyske hjelte-baryton med, denna gång, halft beslöjad röst. Välkomna igen till «*dieses Wunderland!*» voro hans sista ord, då vi från kupén räckte honom och alla de andra våra händer till afsked.

Det var han som kom hit för att blifva här åtta dagar, men varit här åtta år.

Och så vardt Taormina snart blott ett minne. Men det följde oss till Messina, till Napoli och Roma, till Venezia och till *Sverige!*

IV.

Ille terrarum mihi præter omnes
angulus ridet.

HORATIUS.

Nu farväl! Jag måste fara.
Snabbt ha stunderna förrunnit,
Snart är allt liksom en dröm.
Ja, hvad herrligt här jag funnit
Likt en lusteld har förbrunnit,
Somnad våg på lifvets ström.

Taormina, Taormina!
Ljuft skall minnet om dig drömma,
Aldrig ur dess famn du går.
Saknads haf är svårt att tömma,
Men din skönhet att förglömma,
Kan jag ej, hvart än jag går.

Ty i dina rika nejder
Allt med skönhets makt mig tjusat.
Väfd af ljus din slöja är . . .
Tag mig fången, Taormina!
Rosenbojor såsom dina,
Villigt jag för lifvet bär.

PÅ HEMVÄGEN.

Firenze.

Du blommornas stad vid Arnos strand,
Der konst och natur gå hand i hand
Och stolta gestalter ur häfden stiga,
Att dig till ett minnets Pantheon viga!
Med samma skönhet möter du mig,
Som när jag sist beundrade dig.

Jag vandrar på gatorna upp och ner.
Rosor, violer hvart än jag ser!
Knappt finner jag väg för blommors prakt,
Som söderns solsken i dagen bragt.
Det doftar smekande hvart jag går,
Det är som en ljufligt tjusande vår.

Och dina palatser, dina torg,
Din Dom, din stolta medeltidsborg,
Din Niobe och din skönhetsgudinna,
Som segerviss väntar att priset vinna,
Allt är det herrligt! Firenze! du är
Sirenen, som hviskar: o, stanna här!

Bologna.

(Rafaels Santa Cecilia.)

Med blicken vänd från jorden.
Som snärjts i syndens band,
Du ser i himmelsk trånad
Mot herrlighetens land.
I from och helig tjusning,
Hur lycklig du, som hör
Hvad andra endast ana,
Helgons och englars kör.

Hur andaktsfull du står der,
Fylld utaf tro och hopp,
Och foten tycks sig röra,
Att lyfta dig dit opp.
En skrud af hvita vingar
Nog blefve dig beskärd,
Om Gud dig ville kalla
Till ljuflig himmelsfärd.

Som i en dröm du lyssnar
Till himmelsk harmoni.
Hvar jordisk ton förklingar
Och tystnar deruti.
O, kunde alla missljud
I verlden svinna så,
Och, som hos dig, för himlen
Hvart menskohjerta slå.

Veneziansk natt.

O Venezia benedetta!
No ti voglio più lasciare.

Vi sakta glida fram. Hur herrlig natten!
Jag aldrig tänkte att så skönt här var.
Från stjernprydd himmel i kanalens vatten
Sig speglar månen, glänsande och klar,
Och varma vindar från lagunen flyga,
Att kring gondolens smäckra stäf sig smyga.

Ett årslag än, och i canale grande
Gondolen svänger in sin svarta stam.
Här tycks mig, att jag ser Venezias ande
Från marmorslotten träda spöklikt fram,
Och hviska om en svunnen makt och ära,
Som ej förmått sin stolta skrud att bära.

Men hör! Musik från serenatan klingar
Och gifver genljud mot Rialtobron,
Hvars båge öfver vattnet djerft sig svingar
Och uti stenen fångar hvarje ton.
Se, hundratals gondoler hur de svärma,
I täflan att sig till musiken närma.

Nu fram med Cypervinet! — Hvilken drufva!
Dionysos, en tacksam hyllning tag!
Det är att dricka doft ur blommor ljufva,
Jag tror vi göra natten nu till dag!
Tills morgon gryr låt oss på vattnet flyta!
Musik och vin ej tyckas skola tryta.

Hur underbart, hur trolskt i nattens timma!
Allt synes som ett sällsamt féeri.
Palats och kyrkor uti månljus simma.
O, här är skönhet, här är poesi!
Från fjerran hörs en klosterklocka ringa,
Dess klara ljud så andaktsfullt förklinga.

* *
*

Venezia, du Adrias herrskarinna!
Fast du en skuggbild är af hvad du var,
Du är en skön, men farlig tjusarinna,
Hos dig jag ville länge dröja qvar.
Men bort jag måste, att i norden drömma
Om hvad jag sett och hört och ej kan glömma.

Verona.

Romeos och Giuliettas graf,
Den platsen tvifvelaktig är,
Men att, Verona, lif du gaf
Cornelius Nepos, sanning är.
Från skolan stiga minnen fram,
När man fick snubbor, hån och skam
För den skribentens hufvudbry,
Att göra fältherrars lefnad ny.

Jag det förlåter, ty ändå
Du synes mig en ljuflig stad.
Catullus ser jag för mig stå,
Han, som om «tusen kyssar» qvad,
Och sången öfver Lesbias sparf
Åt efterverlden gaf till arf,
En genrebild efter klassiskt mått,
För mycket kommenterad blott.

Men, se arenans marmorprakt,
Som breder vida sin oval!
Här dystra minnen stå på vakt
Och tala högt om dödens qval.
Här hördes ej Catulli sång,
Men ljödo, under vilddjurs språng,
Dödsrosslingar och skrän och tjut,
När lifvets lågor släcktes ut.

Du minnen har från medeltid,
Med sägn och saga i din famn.
Du skådat Gothers kamp och strid,
Dietrich af Bern! ej glöms ditt namn.
Och Paolo Veronese du har,
Som färgens tjusning på penseln bar . . .
Verona! du skimrar i skönhets glans,
Med aldrig vissnande lagerkrans!

Farväl!

Drufvornas land och drifvornas land!
Jag älskar er båda,
Men finge jag råda,
Jag fore ibland,
Att åter Italien skåda.
Ty värr det gäller i alla fall:
Det ena du vill, det andra du skall,
Och drömmarne får jag ur hågen slå.
Men sakna jag må.

Saknadens röst likväl är en tröst
Och ej att förakta.
Ty sjunger man ut,
Så söfvas till slut
De stormande minnen så sakta.
Väl södern skimrar i rosenfärg,
Men Sveriges sjöar, skogar och berg,
De äro mig kärast och taga så lätt
Sin förstfödslorätt.

I Tyrolèralperna.

Tröttsam är natten i trång kupé,
Der endast sömniga samtal föras
Och jemnt man önskar att icke störas
I nit, att åt Morpheus offer ge.
Men, morgonen gryr. O, alpers trakt,
Med floder som vildt från fjellen rusa,
Ängar och dalar och skogars prakt,
Med skrämmande skuggor och dagrar ljusa!

* *
*

Tyrolen! Huru du tjusat mig!
Men snart jag måste dig öfvergifva.
Ett minne för lifvet skall du blifva.
Och aldrig skall jag förgäta dig.
Jag älskar din yppigt blomstrande jord,
Dina berg, mnd alphornstoner klara —
Ja, hade jag ej mitt hem i nord,
Jag kunde visst aldrig härifrån fara.

München.

Jag lemnat har Italiens skönhetsverld,
Der lif de fingo, mina ungdomsdrömmar.
Nu minnet blott utaf min färd
Liksom ett vågsvall kring mig strömmar.
Här finner jag en återglans
Af skönhets sol, men dock jag skickar
Dit bort med vemod mina blickar,
Der skönhets rätta hemort fanns.

Haf tack! du stolta stad vid Isars strand,
Som konstens gyllne skatter troget gömmer
Och knyter ett föreningsband
Med minnen, som jag aldrig glömmer!
Mot södern du en utpost är,
Som fångat ljusa strålar af det sköna
Och låter främlingen med njutning röna,
Att idealet hyllas här.

Dresden.

(Rafaels Madonna di San Sisto.)

Emedan det är brist på sköna qvinnofigurer, följer jag ett ideal, som jag bär inom mig.

RAFAEL, i bref till grefve Castiglione.

Hvar hade du din tankes härd,
Du yngling som steg ned från bergen,
Att till en skönhets underverld
Förena formerna med färgen!
Sjelf har du sagt, att ingen jordisk qvinna
Åt din madonna gifvit anletsdragen,
Men, att från den idé hon blifvit tagen,
Hvars eld du kände i ditt hjerta brinna.
Jag tror det, ty ej har ett menskligt öga
Förmått din urbild här på jorden skåda.
Men idealet fångas från det höga,
När andens makter få på jorden råda.
Likt dina englar bar din tanke vingar,
Liksom Guds moder du om himlen drömde,

Och, som när fågelsång mot höjden klingar,
Uti din flygt du jordens ängder glömde.

I famnen hon sin dyra börda bär,
Med bäfvan och förtjusning i förening.
I undran öfver att hon moder är,
Hon tyckes vilja tolka himlens mening.
Ett öfverjordiskt skimmer dragen lifva,
Och värmd af aningarnas stilla låga,
Hon hänryckt syns med sina blickar fråga:
«Hvad månde utaf detta barnet blifva?»

Wartburg.

I Thüringerwald hur stolt du höjer
Tinnar och torn öfver fält och dalar!
För undrande efterverld du talar
Om kraft, som sitt eviga ursprung röjer.
Om «Minnesänger» i ädel strid,
Om frihets gryning i träldoms tid,
Och om den munken, som uti Worms
Mot lögn och prestlist drog till storms.

Luther! Här satt du med tankar höga,
Guds heliga skrift att oss förklara,
Att sanning tolka och uppenbara
Skatter, som gömts för lekmans öga.
Här i den grönskande, rika nejd
Du ställde dig främst i andens fejd
Mot kyrkliga dogmers tyranni
Och gjorde menniskotanken fri.

Men ack! I hvad man kallar din kyrka,
Hur mycket det fins, som ej du tänkte!
Papperspåfvar man tvungits att dyrka,
Se'n «orthodoxi» man verlden skänkte.
Du frihetshjelte! hvad sade väl du,
Om «Lutherdomen» du skådade nu,
Söndrad, bofällig, snörd uti band,
Som kyrkan håller med envis hand.

Är jag väl skyldig, låta mig binda
Af formler, som enighets mask blott föra,
Och liksom ett spenabarn ligga i linda,
Då sjelf jag kan mina lemmar röra!
Nej, menniskofunder ej fånga mig.
Mot andligt tryck min tanke för krig.
Mig syns religionens yppersta bud:
Älska din nästa och frukta Gud!

Berlin förbi!

Krigsgudens stad! Jag sett dig förr.
Med sand jag pudrats många gånger.
Nu ilar jag förbi din dörr,
Och känner ej den minsta ånger.
Jag vet, du mycket härligt har,
Men, med Correggios «*Natt*» i minne,
Jag mot ulan och mot husar
Ty värr blir bitter i mitt sinne.

I dina ståtliga palats,
Der konstens skatter förts tillhopa,
Jag fruktar att en bild fått plats,
Med påskrift: *darra, Europa!*
Jag räds, att en Apollo här
Fått hamrad hjelm till hufvudbonad,
Att *Venus victrix* sporrar bär —
Må för slik syn jag bli förskonad!

När genom Brandenburgerthor
Med segerns örnar Fransmän skrida,
Då, krigets härd, besök du får,
Jag skall det längtansfullt förbida.
Då skall, med vördnad för allt godt,
Som du, o Tyskland, gifvit verlden,
Med tack för bildningsfrön du sått,
Jag glad anträda återfärden.

Lübeck.

Hur har Geschäftet gått se'n sist?
Åh, du har ingen kassabrist.
Du står dig nog, du Hansestad,
Tysklands affärsutpost mot norden.
Du har väl flitigt exporterat
Och äkta viner fabricerat,
Att pråla uppå högtidsborden,
Och fått ditt konto accepteradt
Af «dumme Schweden», eller hvad?

Men, hvarför är jag trumpen så?
Jag ser i häfden för mig stå
En hög gestalt, som, flykting blott,
Hos dig fann huld och skydd i nöden,
Att Sveriges folk till frihet föra,
Inkräktarns våldsmakt att förstöra
Och lägga grund för framtids öden.
Ja, minnens skatter dig tillhöra:
I *Wasas* arf du har en lott.

Sverige.

(På Östersjön.)

Vaggande vågor fram mig föra.
Jag skymtar i fjerran Sveriges strand
Och tycker mig välkomströster höra
Från länge saknadt fädernesland.
Jag lyssnar till minnet af rika slätter,
Bokars grönska och granars sus,
Speglande sjöar och ljusa nätter,
Sorlande bäckar och elfvars brus.

Skönhetens stigar jag fått tråda.
Der högt idealet sin fana bär.
Italia! hvad herrligt du lät mig skåda
Blott drifhusväxt i mitt hemland är.
Men, må det tusende gånger vara
Rikare, skönare på din jord,
Jag låter rosenskyarne fara
För fläktarne från min älskade nord!

Pris häft. 3 Kr.,
eleg. inb. 4 Kr. 25 öre.